Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 58.

V LJUBLJANI, sobota, dne 13. marca 1926.

LETO III.
Posamezna številka Din 1·—.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Še o slovenski fronti.

Da je ta fronta nujno potrebna, spoznava danes že skoraj vsa slovenska javnost. Silna nejasnost pa vlada glede načina ustanovitve slovenske fronte, kakor tudi glede njenega konkretnega cilja. Zato tudi o tem par besedi.

Slovenska fronta se more ustanoviti na dva načina: ali jo ustanove vse slovenske — ne samo včasih slovenske — politične stranke, ali pa razne strokovne organizacije naroda.

Tehnično je ustanovitev slovenske fronte potem političnih strank lažja, dejansko pa težja. Lažja, ker ne bi bilo drugega treba, kakor da delegirajo stranke svoje zastopnike v skupen eksekutiven odbor slov. fronte, težja, ker bi se naše stranke pri tem vsled strankarskih špekulacij čisto gotovo med seboj skregale. Strankarski delegati bi pač naravno vedno le mislili na to, kako da čim bolj razvnamejo interese svoje stranke in ta ozir bi jim bil važnejši, ko vsak drug. Če bi kljub temu pod pritiskom javnosti prišlo do sporazuma, potem smemo biti sigurni, da bi bil ta kompromis tako gnil, da bi bila vsaka energična akcija nemogoča. Pa še drugo napako bi imela od strank sestavljena slovenska fronta. Vsi vemo, da so vodstva strank dejansko le ozki krogi ljudi, ki imajo strankarski aparat v svojih rokah. Če bi ti sestavili skupno fronto, potem dejansko ne bi dobili fronte slovenskega naroda, temveč samo eksekutivo teh ozkih krogov, ki so po večini identični s klikami. Skupna eksekutiva teh pa ne more dati uspeha.

Zato je treba, da stopijo mesto političnih strank na plan strokovne in stanovske organizacije. Še bolj kot politične stranke morejo one reprezentirati ves narod in ga tudi dejansko združili v en tabor. To pa je ravno prva zahteva res narodne fronte.

Vsak človek je ali producent ali konsument. Ravno tako je vsak človek ali hišni posestnik ali pa najemnik oziroma podnajemnik. Če bi torej združili vse producente in vse konsumente v en tabor, bi pravzaprav na gospodarskem principu združili ves narod v eno fronto. Že s tem je dana podlaga za enotno slovensko fronto v davčni preobremenitvi Slovenije.

Ker pa ni vsak Slovenec organiziran v producentski ali konsumentski organizaciji (ali oni hišnih posestnikov, oziroma najemnikov), bi se dala stvar izvesti tudi drugače. Vsi kmetje, vsi delavci, vsi obrtniki, vsi trgovci, vsi uradniki, znanstveniki in umetniki, stvorijo preko svojih organizacij eno skupno organizacijo. V ta skupen odbor se delegati ne imenujejo, temveč direktno od članstva volijo. Taka skupna organizacija bi se dala z lahkoto izvesti. Mislimo, da bi prišla volja delavstva absolutno točno do izraza, če bi n. pr. volilci Delavske zbornice volili svoje zastopnike. Isto velja za druge organizacije.

Nobena velika stvar se seveda ne doseže nakrat in tudi slovenska fronta ne. Napačno bi bilo misliti, da bi bilo mogoče kar takoj postaviti slovensko fronto za vsa vprašanja. To trenutno tudi ni potrebno., Za danes zadostuje, če postavimo slovensko fronto za ta tri vprašanja:

1. Davčna preobremenitev Slovenije.
2. Trbovlje.
3. Zunanja politika preko Slovencev.

V vseh teh točkah je slovenski narod soglasen, oziroma mora biti soglasen. Če je življenja zmožen, potem mora biti v stanu, svojo enotno voljo tudi organizirati.

Princip, po katerem bi se po našem mnenju dalo to uresničiti, smo pokazali. Sedaj pa naj diskusija pokaže, če je naš princip dober ali pa ve morda kdo za še boljšo pot. Nas bo to le veselilo, ker nam gre za stvar, ne pa za to, da imamo — prav. Naj se zato prične diskusija!

Seja skupščine.

RAZPRAVA O PRORAČUNU ŽELEZNIŠKEGA MINISTRSTVA. — KAJ JE Z ITALIJANSKO TRANSBALKANSKO ŽELEZNICO?

Beograd, 13. marca. Za včerajšnjo sejo narodne skupščine je bilo precej veliko zanimanje. Na seji so bili navzoči Pašić in ministri Št. Radić, dr. Šuperina, Krsta Miletić in Uzunović. Predsedoval je seji Marko Trifković.

Celokupni proračun ministrstva za promet znaša 3 milijarde 142 milijonov dinarjev. Vendar pa je ta proračun premajhen, da bi se z njim moglo zadostiti potrebam izgraditve novih prog, in ustvaritve novih železniških zvez, ki so potrebne za trgovski in industrijski svet. Krsta Miletić bo predložil posebne amandmane za razširjenje prometa in za nadaljevanje dela pri zgraditvi novih prog. V najkrajšem času bo izročena prometu proga Štip—Kočane, za katero so že skoro vsa dela gotova. V načrtu so še nekatere strategične proge in pa proge, ki naj izboljšajo zvezo Dalmacije s središčem države.

POPOLDANSKA SEJA

se je pričela ob 5. Prvi je govoril Izmed beg Gavran Kapetanović, ki očita ministru za promet centralizacijo v proračunu pri materialnih in personalnih izdatkih in se boji, da bo pri tem došlo do večjih nekorektnosti. Zahteva, da se bosanske proge popravijo in da se zniža tarifa za prevoz hrane v pasivne kraje.

Drugi govornik **dr. Angjelinović** govori o pomorskem prometu. Pritožuje se, da so se zmanjšale subvencije parobrodnim družbam in ladjedelnicam. Podarja, da se ne skrbi dovolj za ribarstvo in pledira za to, da se zgradi unska proga.

Na koncu govori **dr. Trumbić**. Bavi se z vestmi, da namerava italijanski kapital zgraditi transbalkansko železnico, kar ni demantirano. Zahteva pojasnila od ministra za promet. Nato govori obširno o potrebi unske proge, ki bi spajala Bihać naravnost s Kninom in ne preko Zrmanje.

Seja je bila zaključena ob 7. in pol in je prihodnja odrejena za danes ob 9. dopoldne z nadaljevanjem istega dnevnega reda.

Pod vodstvom Italije.

»TIMES« NADALJUJE Z ODKRITJI.

London, 13. marca. »Times« se že zopet bavi z najnovejšo akcijo Italije, ki skuša razen Jugoslavije pritegniti k sebi tudi druge države Male antante. List pravi, da je Mussolini prevzel iniciativo za novo politično kombinacijo. O priliki Ninčićevega poseta v Rimu je bil položen temelj za sporazum, katerega namen je, da Italija in Jugoslavija započneta odločno in solidarno akcijo v srednji Evropi in na Balkanu. — Po tem posetu so sledila italijansko - grška pogajanja. — Čeprav je Mala antanta že od vsega početka stala pod neposredno zaščito Francije, se je morala naenkrat ozirati tudi na Italijo, ki je napela vse sile, da pritegne celokupno Malo antanto v svojo novo kombinacijo. Vprašanje je le, kako bodo druge države reagirale na ta prizadevanja Italije.

Ko bo končano zasedanje Zveze narodov, bo sklicana konferenca, ki se je udeleže Italija, Francija, Češkoslovaška, Jugoslavija, Rumunija, Avstrija in Grška. Na tej konferenci se bo pretresala misel novega Locarna, ki bo z vrsto pogodb zvezala države srednje in jugovzhodne Evrope. Osnova tega široko zasnovanega pakta še ni znana. Brez dvoma pa je, da bo pri sklepanju teh pogodb Mussolini obdržal iniciativo v svojih rokah in da se bo vse napravilo tako, kakor bo njegovim načrtom ustrezalo. Ne more se spregledati dejstvo, da se vpliv Mussolinija vedno močneje občuti v srednji Evropi in v državah ob Sredozemskem morju.

NAŠE MINISTRSTVO DEMANTIRA...

Beograd, 13. marca. Tiskovni oddelek zunanjega ministrstva je izdal naslednjo objavo:

»Times« je objavil vest, po kateri bi se bil dr. Ninčić za svojega poseta v Rimu načelno sporazumel z Italijo, da naša država ne bo izgradila svojega pristanišča na Jadranu, ki bi konkuriralo Reki. Pooblaščeni smo odločno izjaviti, da ta vest ni resnična in da se o tem vprašanju ni govorilo in ni moglo govoriti.

Beograd, 13. marca. Glede na vest »Timesa«, ki jo je včeraj ministrstvo za zunanje zadeve demantiralo, je dr. Ninčić včeraj poslal iz Ženeve brzojavko, v kateri zanika navedbe »Timesa«.

POGAJANJA ZA SOLUN PA SE PRIČNO.

Beograd, 13. marca. Po prijateljskem sestanku med dr. Ninčićem in Rufosom govore v diplomatskih krogih, da se bodo v najkrajšem času nadaljevala pogajanja med našo in grško delegacijo, ki so se bila začela v Beogradu. Hkrati se bodo nadaljevala pogajanja za rešitev vprašanja svobodnega pasu v Solunu.

SEJA VLADE.

SAMA HARMONIJA MED MINISTRI.

Beograd, 13. marca. Včeraj popoldne je bila seja vlade. Na tej seji so bili prisotni vsi ministri. Predsedoval je sam Nikola Pašić. Na seji je podal minister financ dr. Stojadinović ekspoze o svojem potovanju v Washington, London in Pariz.

Nato se je razpravljalo o amandmanih, ki se nameravajo predložiti narodni skupščini, da jih sprejme. V vladi je bil dosežen v vseh vprašanjih sporazum. Ugotovilo se je, da so neresnične vesti, ki jih opozicija širi o konfliktih med poedinimi člani vlade in med koaliranima strankama.

Minister za trgovino in industrijo **dr. Krajač je podal poročilo o uredbi za volitve v zbornico za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani. Vlada je to uredbo sprejela.** Ako se ta uredba obnese, se bo uvedla tudi za druge trgovske in obrtniške zbornice.

Nato je še minister za pravosodje Marko Gjuričić podal poročilo o zakonskih načrtih, ki se izdelujejo v ministrstvu za pravosodje in ki bodo v kratkem predloženi narodni skupščini. Potem je obvestil vlado o likvidaciji mestnih in srezkih sodišč v Srbiji. Devet takih sodišč je že ukinjenih, a ostalo jih je še devet, ki jih bo tudi treba ukiniti.

Kriza Zveze narodov.

KOMPROMISNE PREDLOGE NEMCI ZAVRNILI.

Ženeva, 13. marca. (Izvirno.) Situacija je ostala enako kočljiva, kakor je bila. Nadaljujejo se z vso vnemo privatne konference, toda brezuspešno in situacija se ni premaknila z mrtve točke.

Položaj je tako napet, da ne gre več samo za vstop Nemčije v Zvezo narodov ali za razširjenje Zvezinega Sveta, temveč gre že **naravnost za obstoj Zveze same.**

Španija vztraja na svoji zahtevi in enako noče popustiti braziljski delegat. A tudi nemški delegati nočejo slišati o nobenem kompromisu. **Na tajni seji locarnskih velesil določene kompromise so Nemci odklonili.**

Vseeno pa se še vedno upa, da se bo našla pot za premostitev nevarnih nasprotstev. Na rešitev se upa tem bolj, ker se vsi zavedajo, da bi moglo priti do nedoglednih posledic, če ne pride do sporazuma.

Kako napeta situacija je v Ženevi, se vidi najbolj iz tega, da se je pričelo govoriti o možnosti kompromisa zato, ker je obolel švedski minister Unden, najodločnejši nasprotnik vsakega razširjenja Sveta.

Opaža se, da se je pričelo govoriti tudi **že o gospodarskih represalijah, ki jih naj bi podvzele Locarnske velesile, če ne bi Nemčija hotela popustiti.**

Splošno se smatra, da mora priti do rešitve v nedeljo ali pondeljek, ker je sedanja napetost situacije nevzdržna.

Jugoslovenska delegacija je delavna in dr. Ninčić je včeraj obiskal Brianda in Chamberlaina. O sestanku ni bil izdan noben komunike. L.

PRED SEJO RADIKALNEGA KLUBA.

Beograd, 13. marca. Danes je seja radikalnega kluba, ki bo zelo važna in za katero vlada veliko zanimanje. Na tej seji bo minister financ podal ekspoze in to je bilo včeraj objavljeno kot dnevni red za donašnjo sejo. Radikalni klub bo moral premagati velike težkoče, ki obstoje v samem klubu med poedinimi poslanci, zlasti je veliko nezadovoljstvo z ministrom financ in zato bo današnja debata zelo srdita.

Kritiziralo se bo tudi vse delo vlade zaradi amandmanov, ki jih namerava vlada sprejeti brez sporazuma s klubom, oziroma samo sporazumno z neko privilegirano skupino kluba. Istotako se govori, da odnošaji v poedinih okrajih niso v redu. Te spore mora tudi urediti glavni odbor, a njegovo delo je, ne ve se iz kakih razlogov, odloženo. Nekateri člani glavnega odbora so zahtevali, da se seje nadaljujejo, a kljub temu je delo odbora odgodeno za nekaj časa.

Včeraj je bil dosežen nekak sporazum, da se vsa sporna vprašanja odgode, dokler se ne sprejme proračun in amandmani. Nezadovoljnežem se bo po sprejetju proračuna nudila prilika, da navedejo vzroke za nedovoljnost in ugovore na sejah kluba, ki se bodo vršile po izglasovanju proračuna.

SEJA POSLANSKEGA KLUBA HSS.

Beograd, 13. marca. Včeraj popoldne je bila seja hrvatskega seljaškega kluba. Na tej seji se je razpravljalo o amandmanih. Klub bo v tej stvari izdelal predlog, ki bo predložen vladi. Kakor se doznava, bosta imela hrvatski seljaški klub in radikalni klub skupno sejo, na kateri se bo pretresalo vprašanje amandmanov, da bi se tako tudi v tem vprašanju doseglo soglasno stališče.

Quo vadis — naša inteligenca?

II.

Poglejmo, kakšna so bila tvoja pota v času, ko je bila tvoja domovina v največji potrebi in v največjih skrbeh za svoj dom in svoj naraščaj. Ob in po prevratu, ko je bilo treba naš skupni dom izpopolniti in dograditi, se je velik del tvojih pristašev vrgel na lov za zlatom, Dobro si vedela, da so bile gmotne dobrine, ki so se valjale takrat na cesti, kakor blato — razpadni deli bivše Avstrije, katere razkroj se je pričel že med vojno, da je bilo vse to bogastvo pravno le skupna last naroda, da so bile tedaj vse te gmotne dobrine — le gradivo za naš skupni dom. A tebe je zmamil njih blesk, ti si videla takrat le samo sebe in vse to zlato — pokradla in ga obdržala zase. Kaj vse se nj dogajalo takrat po naših bankah. Bil je čas, da preidejo številne tuje gospodarske trdnjave v našo last, da bi nas ne tlačile več tako oholo, kakor so nas do razpada Avstrije. A tujec je spoznal tvoj glad po zlatu. Podkupil te je z judeževimi groši in ti si mu drage volje prodala svoja imena, da je z njih pomočjo kril svoje tajne namene ter mu na ta nečedni način prepustila njegovo staro posest in last ter njegovo moč med nami. Tako je bilo s TPD, enako z drugimi podjetji. Tu se je izkazala tvoja stara suženjska natura: povil si se v svilo, obdal si se s sijajem in razkošjem ter na svojo mater — pljunil!

Poglejmo dalje, zakaj tvoji očetje so bili rojeni že v naši zgodovinski davnini. Razen opisanih častilcev mamona vidimo drugo družbo v vlogi posvetnega prosvetljenstva. Pobuda temu odcepku je bila nemška fevdalna gospoda ki je gospodovala na svojih gradovih, stoječih na slovenskih tleh. Ko je to tuje gospodstvo polagoma zginjalo, je dobila v tebi, ti naš namišljeii gospod, — svojega vernega posnemovalca in naslednika. To jasno spričuje naša literatura, ki nam ali z vso spoštljivostjo opisuje našo bivšo grajsko gospodo in jo obdaja s čarom romantike, ali pa zre na našega kmeta iz visokega viška, z nasmehom na ustnih, kot na revčka in kreaturo, ki jo je treba osmešiti, —vse to z znakom domišljave prepotence in goljufive superijornosti. A mi poznamo ves tvoj rod, tvoje pradede, dede in očete, vsa tvoja zasebna dejanja in besede ter vemo, da si se le našemil s tujo navlako ter si nadel le krinko svobodomiselstva in prosvetljenstva ter, seveda — gospodstva. In kako si bil, ti naš inteligent, — narodnjaško-pretepaški. Res je izšlo svojčas tam na Angleškem mlado solnce, ki je razganjalo zastarele in okostenele nazore konservatizma. A ti si bil prekomoden, da bi šel zajemat ta čisti vir mladosti k njegovemu izstoku. Zazeblo te je, ker si najbrž čul, da je treba za tak nauk tudi osebnih žrtev. Zato si rajše čakal, da se je privalil ta potok preko Francije in Nemčije do tebe, čakal si, da ga je čifutstvo zbrodilo in skalilo. Tak je bil tvoj napoj, ob katerem si se opajal in krepil. Ravno radi tega, ker ni izhajal ta naš napredni pokret iz našega lastnega notranjega prepričanja in potreb, je tvoril izvečine le kulise, njegova prava srčna kri pa je bila vedno le materijelnega izvora. Dosti star si že bil in vedeti bi moral, da so taka gesla pripravna le za slepilo in maškarado in da mora biti tisti, ki postavlja in uči nove nauke, v resnici in po vsem svojem mišljenju in dejanju **boljši** od starega učitelja. Zato je bila vsa tvoja naprednost in nacionalnost večinoma le farsa in prazno svetohlinstvo.

Ko pa je nastopila doba našega ujedinjenja, tedaj je zableščala vsa tvoja podlost in pokvarjenost v najlepši zarji: — **svojo mater si izdal v tretjič!** Pomagala ti je tvoja srednješolska naobrazba in jel si računati: država je moč; treba tedaj v službo k močnim! Namazal si se, že prej dosti umazan, — še z blatom, se našemil in vstopil k »močnim« v službo kot hlapec.

Vedeti bi moral, da državnost ni korito, krog katerega se gneto svinje in prašiči, prerivajoči se med seboj in prepirajoči, kdo bo več požrl, — da državnost ne trpi nečistih rok in ne budaležev, ne načičkanih dandijev in serenissimov, temveč, da je življenska kri vsake države edino le zakonitost in karakter, da more **biti državnik le človek — plemenitaš po svoji notranjosti, ki zna pravično jemati in deliti gmotne dobrine, ki spoštuje človeka v človeku in narodnosti v narodih,** — da je najvišja služba v državi vitežka služba svoji rodni materi, v njeno počaščenje in v njeno obrambo. Ako nisi vedel vsega tega, kar ve sicer naš zadnji pastir, seveda tudi še danes **ne moreš razumeti, da ni nikdar veljal naš boj naši državi kot taki, temveč le njeni gnilobi, ki jo razjeda kakor jedka rja železo.** Da, mi ljubimo našo državo, ker jo hočemo imeti zdravo in močno — toda dobro vemo, da jo ne bodo rešili prasci, ampak — le pravi gospodje. Ne gospodje po bogostvu, ne po dekoracijah in odlikovanjih, ne po naslovih, ampak gospodje po plemenitosti in pravičnosti duha. To je naš zakon.

Pokojni Cankar je vse to vedel, a ni se prav izrazil: Ne: »Domovina, ti si kakor...« — ampak »Slovenska inteligenca, ki si zatajila svojo rodno mater, ti, ti si kakor — vlačuga!«

O. A. M.

Pred volitvami.

Časopisje, zlasti opozicionalno, objavlja vedno pogostejše in v vedno konkretnejši obliki vesti o novih volitvah za državni zbor, ki naj bi se vršile kmalu po sprejetju proračuna. Vladno časopisje pa trdovratno vse vesti o novih volitvah zanika in poroča samo o daljšem dopustu narodne skupščine takoj po velikonočnih praznikih.

Kakor pa si časopisna poročila glede volitev nasprotujejo, tako govore gotova realna dejstva z večjo verjetnostjo za nove volitve kakor pa proti njim.

Znano je na primer Radićevo potovanje po Bosni in Dalmaciji in znana je tudi vsebina njegovih govorov. Radić je svoje zaveznike v vladi silno trdo prijemal in pripovedoval bosanskim in dalmatinskim kmetom stvari, ki bi jih bil gotovo primolčal, če bi bil računal na trajno sodelovanje z radikali v vladi. Ko pa je stresel pred svoje poslušalce cele kupe trdih obdolžitev na račun radikalov, je z brezprimerno ironijo pozival svoje poslušalce naj vzkliknejo ž njim vred: Živeo Pašić. Šale te vrste niso običajne med zavezniki, ki računajo na dolgotrajno zavezništvo!

V prirejanju velikih shodov za Radićem tudi njegovi protivniki ne zaostajajo. Kjer se pokaže Radić, se pojavijo kmalu tudi radikali pa Pribičević, in kjer se pokaže Pribičević mu sledi kmalu tudi Davidović. Vse to so znamenja, ki kažejo na bližajočo se veliko volilno borbo.

Tudi razmere v narodni skupščini sami, si je težko drugače razlagati kakor s pripravljanjem za nove volitve. Različne postavke v proračunu so take, da morajo biti nesprejemljive tudi za Hrvate, ki so druga najmočnejša parlamentarna skupina. Toda hrvaški klub molči in se ne gane, ampak krepko glasuje za vse postavke, vsevprek. V znanem sporazumu to gotovo ne stoji, kajti tam stoji pač nekaj o sprejetju proračuna, ne stoji pa, da morajo Hrvati glasovati za vsako postavko brez izjeme, tudi če je za Hrvate neugodna. Ta pojav se da tolmačiti tako, da radićevci v izvedbo tega proračuna menda sami ne verujejo in prepuščajo mirnega srca vso odgovornost za proračun svojim zaveznikom, češ le delajte kar vam drago, mi bomo pa storili svoje pred — narodom, v dobi bližnje volilne agitacije.

Kakor vse kaže, ni izključeno, da nas bo z novimi volitvami razveselila že prihodnja jesen.

Politične vesti.

= **Ozadje Ninčićevega potovanja v Rim** postaja vedno bolj jasno. Zopet se ponavlja stara pesem, tako tragična pesem za naš narod, da namreč vsako pogajanje z Italijo prinese škodo za Slovenijo. To pot je poleg Slovenije udarjeno tudi vse naše Primorje. Reka naj postane luka za vse jugoslovensko ozemlje in izhodna točka za italijansko prodiranje na Balkan. Še naprej bo italijanska trgovina in industrija naš gospodar in novo oživljenje Reke na škodo našega Primorja naj izpremeni Jugoslavijo v italijansko kolonijo. Brez olepšav in fraz je namreč v tem bistvo pogodbe. Zato pa dobimo problematično izjavo o italijanski podpori v solunskem vprašanju. Kako malo vredna je ta obljuba, se vidi iz tega, da išče Grčija v Italiji posojilo in da je sklenjen med Grško in Italijo dogovor za sredozemsko politiko. — Vselej, kadar smo stopili z Italijo za zeleno mizo, vselej smo bili udarjeni. Toda Beograd noče spoznati te resnice, ker se je zagrizel v italofilsko orientacijo in jo noče pustiti. Kljub vsemu!

= **Okoli vprašanja narodnih manjšin.** — Pod tem naslovom je objavil v »Samoupravi« dr. Lazar Marković članek, iz katerega posnemamo: Vsled raznih težkoč ni bilo mogoče na mirovni konferenci določiti državnih mej strogo po narodnostnem principu. To se je skušalo popraviti s tem, da so se v mirovne pogodbe vnesle določbe o zaščiti narodnih manjšin. Sedaj pa se opaža, da skušajo ravno one države, ki pred vojno niso hotele o zaščiti manjšin nič slišati, izigrati manjšinsko vprašanje v politične svrhe. Te države se predstavljajo sedaj kot velike zaščitnice manjšin in to v ta namen, da bi potem čl. 19. statutov Zveze narodov dosegle revizijo mirovnih pogodb. Zlasti z vstopom Nemčije v Zvezo narodov je postalo to aktualno, saj je Nemčija čisto odkrito izjavila, da bo branila nemške manjšine. Polemika med Mussolinijem in Stresemannom je dalje potrdila, da se hoče manjšinsko vprašanje izrabiti v politične svrhe. V skupščini so nastopili nemški poslanci in glasno poudarjali, da so po mirovnih dogovorih njih manjšinske pravice zaščitene. To poudarjanje je bilo odveč, ker so njih narodnostne pravice zasigurane že po ustavi. Če pa so hoteli Nemci s tem reči, da imajo še druga sredstva za obrambo svojih nacionalnih pravic, da morejo apelirati tudi na Zvezo narodov, potem so zagrešili težko napako. Ne more naša država trpeti nobene akcije, ki bi šla za tem, da zruši mirovne dogovore. Če Nemci ne vedo, kako se tretira v Zvezi narodov manjšinsko vprašanje, potem naj znajo, da bi z akcijo v tujini škodovali v prvi vrsti sebi. — Tako dr. Laza Marković in najbrže osvaja njegovo stališče tudi radikalna stranka. Mislimo, da to stališče ni dovolj izčrpno, ker treba bi bilo na nemške pritožbe odgovoriti tudi za slučaj, da Nemci ne mislijo na nobeno akcijo v tujini.

= **Zbližanje Poljske in sovjetske Rusije.** Dne 5. t. m. bi morala Poljska obnoviti dogovor z Rumunijo. To pa se ni zgodilo. Ker je bila v tem dogovoru tudi klavzula o skupni obrambi proti sovjetom, se smatra, da Poljska ravno vsled tega ni hotela obnoviti pogodbo z Rumunijo, ker hoče mesto te pogodbe skleniti s sovjetsko Rusijo slično pogodbo, kakšna je bila v Locarnu sklenjena z Nemčijo. Poljska bo pri tem poskušala dobiti od Rusije čim največ olajšav za svojo rgovino. — Da je nova orientacija Poljske v prvi vrsti posledica dogodkov v Zvezi narodov, je jasno.

= **Sovjeti in mednaroden položaj.** Predsednik SSSR Rikov je imel na kongresu leningradskih sovjetov pomemben govor o političnem položaju Evrope. Dejal je, da je položaj nad vse kritičen. Evropske kapitalistične države se sicer približujejo Rusiji, a samo zato, da bi jo izigrale. To se jasno vidi v dogodkih na Daljnem vzhodu. Evropske velesile so bile, ki so zintrigrale konflikte na Kitajski vzhodni železnici. Pa tudi povsod drugod se vidi, kako skušajo velesile škodovati sovjetski zunanji politiki. Angleški konzervativni tisk vehementno napada sovjete in jim grozi, če bodo ti skušali razbiti angleške načrte. Te grožnje ne morejo vplivati na sovjetsko politiko. Zakaj Locarnski sporazum mora doživeti polom. In tudi Združene države evropske so mogoče le kot sovjetske združene države.

= **Izjava g. Ruſosa.** Dopisnik »Politike« poroča iz Ženeve interwiew z grškim zunanjim ministrom. Med drugim je dejal g. Rufos tudi sledeče: V Grški **ne obstoje narodne manjšine** (a tam je 300.000 Srbov. Op. ured.) v Vašem zmislu. **To vprašanje se ne sme razpravljati ob priliki pogajanj za balkanski pakt.** Grška ne more dajati jugoslovenski vladi računa za položaj manjšin v svoji državi. Mi vemo, zakaj obstoji Zveza narodov. Poznamo njen pomen. Nihče ne sme zmanjševati njene kompetence. Za narodne manjšine se sme brigati samo Zveza narodov. Zato smo odgovorni za manjšinsko vprašanje samo Zvezi narodov. Tega vprašanja se ne sme nihče dotakniti kdor želi, da pride do balkanskega pakta. Vam kot novinarju rečem, da bi nas taki razgovori (o manjšinah) mogli privesti v vojno.« — Tako grški minister zunanjih zadev. Žrtvovali smo svoje Primorce na ljubo Italije in na ljubo Anglije, ki hoče balkanski pakt, žrtvujemo še manjšino v Grčiji. Same žrtve na vse strani, povsod puščamo brate v nesreči in vedno le na zahtevo in korist drugih. Zakaj, zakaj vse to? Kdo je tu, ki ima koristi od tega?

= **Nesreča pa je še večja.** Nismo samo žrtvovali Reke, nismo samo ubili svojega Primorja, tudi na vzhodu smo se odrekli svoji bodočnosti. Po odkritjih angleških listov je jasno tudi to, da ne smemo več niti misliti na jugoslovensko državo do Črnega morja. Zveza z Bolgari je prepovedana, samostojna politika Jugoslovenov pokopana. V tesni zvezi z Italijo smo postali samo vazali, ki smejo imeti samo politiko svojega gospodarja. In da se tudi ne spozabimo proti Grški, skrbi vojaška zveza med Grško in Italijo. — Na tla pobit je jugoslovenski ponos, v prahu poteptana naša bodočnost, izdani so brati na zapadu in vzhodu — zato da postanemo kolonija Apeninov! To je efekt rimskega potovanja.

Kratke vesti.

Angleški tisk toplo pozdravlja novo Briandovo vlado, ker je z njo zboljšana mednarodna situacija.

Grški železniški minister je prišal v Rim, da sklene posojilo v znesku 10 milijonov dolarjev.

Beležke.

Politična stava.

Ljudem, ki radi stavijo, predlagamo zanimivo stavo.

V Split je imenovan za komandanta mesta polkovnik Daskalović, ki je kot član razmejitvene komisije dokazal, da je Jugosloven. Še bolj pa je to dokazal s svojo knjigo o katastrofi italijanske armade pri Kobaridu. Ker je sedaj imenovan v Split, ga silno napadajo italijanski listi z očitnim namenom, da ga spravijo iz Splita, kakor so ga svoje dni spravili iz razmejitvene komisije.

Kdo stavi, da se to Italijanom ne bo posrečilo?

»KLERIKALIZEM SE RUŠI«.

Tako končuje svoj žalostni uvodnik današnje »Jutro«. Ne moremo reči drugega kot: hvala Bogu. — Sedaj je domovina vendar enkrat rešena in črna nevarnost od »Jutrovih« žveplarij strta v prah. Čast in slava zmagovitemu »Jutru«!

Ampak še bolj naše priznanje naročnikom »Jutra«, ki se niso naveličali že sedmo leto romati teden za tednom za pogrebom SLS. Menda bo res preje konec sveta, kakor pa bo te ljudi srečala pamet.

UVODNIKI G. M. A. C.

Stara stvar je, da niso ti nikdar dišali po duhovitosti in kulturnem tonu. Nova stvar je pa, da sedaj ti diše tudi po svinjskem rilcu.

Kdar tega ne verjame, naj si prečita današnji uvodnik v »Jutru«.

SLOVAKI SE PRIPRAVLJAJO ZA VSTOP V VLADO.

Praga, 13. marca. Voditelj Slovakov Juriga, ki je še nedavno bil največji nasprotnik vlade, je imel včeraj v parlamentu pomirljiv govor, ki dokazuje, da se Slovaki pripravljajo za vstop v vlado. Juriga je izjavil, da se Madjari varajo, če mislijo, da se Slovaki bore proti Čehom zato, da bi pomagali Madjarom. Slovaki pač zahtevajo avtonomijo, a o madjarskem jarmu nečejo nič slišati. Oni so zato, da se Češkoslovaška republika obdrži. Ako bi došlo do odcepitve Slovakov od Čehov, tedaj bi nastalo vprašanje, kam naj se Slovaki priključijo: k Budimpešti ali k Moskvi. Slovaki ne žele ne prvega ne drugega. Zato je najboljše, da ostane tako, kakor je.

KOLONIZACIJA MEJE.

Beograd, 13. marca. Podtajnik ministrstva za agrarno reformo Bora Milovanović je izjavil, da si vlada prizadeva predele ob grški, bolgarski in albanski meji čim gostejše naseliti. V tem smislu je izdelan tudi pravilnik, po katerem se bodo v bodoče dodeljevala zemljišča za naseljevanje. To je v korist varnosti naših mej, a hkrati to tudi pospešuje naseljevanje v teh krajih. Dosedaj se še ni delovalo v tej smeri. Odkar pa je Pavle Radić prevzel ureditev agrarnih odnošajev, je bilo izvršenih že mnogo kolonizacij.

Georges:

Mrcvarstvo.

V svojih »Napakah slovenskega pisanja« je bil Fran Levstik silovito obrenkal takrat veljavne reprezentante slovenskega jezika in njih podrepnike. Starejšim ni seveda nič pomagalo, ker se še zmenili niso za to, saj so bili »na konju« in zaslužni možje, ki so v boju za narod osiveli — Levstik pa je bil »lačenpergar« povrhu pa še Slovenec, torej domač človek (ko bi bil Nemec, bi bilo seveda kaj drugega) — pa je hvala Bogu vsaj mlajšim. Takrat je bil naš jezik revnejši nego je sedaj in ker so nam naši narodni nasprotniki, kadar smo zase in za svoj jezik zahtevali kakih pravic, to revščino zmeraj očitali in v zobe metali, je vse hitelo in tekmovalo v naglici, da obogati slovenščino z novimi besedami in novimi tvorbami, čeprav na škodo blagoglasja in pravilnosti jezika. Naglica pa ni nikjer nič prida; toda takrat je k tej naglici priganjal užaljeni narodni ponos, in to bi navsezadnje še opravičevalo razne zablode, ko bi ne kazale toliko neznanja in toliko odvisnosti od tujega idioma. Toda tudi to bi se dalo, če že ne opravičiti, pa vsaj upoštevati, kajti bili smo politično in duševno podjarmljeniki tujega naroda.

Danes tega jarma ni, jeziku našemu pa se godi razmeroma še slabše in kar je najbolj žalostno — silo mu delamo sami.

Levstik se je bil s svojim spisom sicer silno zameril, ne le, ker je bil udaril po vseh, ki so slovenščino kvarili, ne glede na njihovo stališče in njih ugled v slovenski družbi, temveč zlasti zato, ker si je bil privoščil (tako se reče pravilno in ne: izposodil, kakor se nekateri ne morejo odvaditi pisati!) Koseskega, ki je veljal pri odločilnih možeh in zato pri večini za največjega slovenskega pesnika in za najboljšega poznavalca slovenskega jezika, ki mu blagoglasne besede kar tečejo izpod peresa (ljudje seveda niso vedeli, s kako muko je Koseski svoje verze koval in da v Trstu tista hiša, kjer je on stanoval, vso noč ni spala, ker je on preglasno s petami škandiral), toda nazadnje je le njegova obveljala in velja še danes.

Toda koliko ljudi je, ki poznajo Levstikove »Napake slovenskega pisanja«? Malo, bore malo! Pa še ti so po večini taki, ki jim tistega pouka morda ni treba. Saj pa tudi ni čudno, da se ta spis tako malo pozna, saj je širšim plastem skoraj nepristopen. In vendar bi bilo kdaj že potrebno, da bi bil izšel v posebnem ponatisu, ki bi moral biti ukazan za pomožno knjigo pri pouku slovenskega jezika v šoli. No, kar je zamujenega, se še zmeraj lahko popravi, in, mislim, da še danes ni prepozno, da bi se Levstikove »Napake slovenskega pisanja« izdale v posebni brošuri, kajti navodila za tvorbo besed so baš sedaj nad vse potrebna, ko na vseh koncih in krajih čutimo pomanjkanje izrazov in njih potrebo ter se sestavljajo terminologije za razne stroke.

Ker sem že pri terminnologijah, naj mi bo dovoljeno izreči o tem svoje mnenje, ki ga pa nikomur in nikamer ne silim. Mislim namreč, da v nobeni stroki — razen morda v pravoslovni — niso tehnični izrazi že tako točni, uglajeni, pripravni in nemara tudi ne jezikovno pravilni (zlasti ta greh ima pravna terminologija), da bi bili godni za tisk. Nikar naj se torej odločilni gospodje ne prenaglijo, ker so take stvari le predrage. Poleg tega pa mora taka tiskana terminologija zaleči za nekaj let, ne pa samo za prvo silo. Pri prenagljenih stvareh, posebno terminologijah, se pa že po nekaj tednih pozna in čuti pomanjkljivost in potem se začne šušmarenje, ki se ne dá z lepa ustaviti. Ustaviti bi se dalo najlažje in najhitreje z novo, izpopolnjeno izdajo, a baš za take stvari je težko dobiti denar. Za zgled naj bo dr. Komanova Zdravniška terminologija, ki je bila od raznih strani priganjana in zato v naglici, površno in pomanjkljivo sestavljena. Danes si noben zdravnik, ki zna jezik, ne more z njo dosti pomagati. To so mi zatrjevali zdravniki sami. Sedaj je sicer nimam pri rokah, da bi naštel nekoliko cvetk, spominjam se pa, da so notri besede kakor tanzen — plesati, Hose — hlače i. dr., ki po mojem prav gotovo ne spadajo v zdravniško terminologijo — če pa kak zdravnik tega ne ve, potem se mora iti slovenščine kar od začetka učit — zastonj pa bi kdo iskal slovenski izraz za kako bolezen, n. pr. Fettherz. Obrazci, ki so na koncu dodani, pa so pisani v pravi uradni slovenščini, to se pravi v nemščini s slovenskimi besedami, ki so nam jo bili Nemci vsilili in kakršna po mojem mnenju ni treba, da bi bila, ker se dajo take, čeprav uradne stvari, ne le brez škode za jasnost, temveč celo v prid jasnosti in točnosti prav lepo, pravilno in uradno resno po slovensko povedati, in še celo manj besedi je treba za to. Toda ni je bolj konservativne in starokopitne stvari, kakor je uradni jezik. Današnji uradni jezik je prav tak, kakršen je bil pod Avstrijo, samo da je sedaj pomešan s srbohrvatskimi besedami. Drugače pa je ostal to, kar je bil, namreč — jezik, in sicer zgolj jezik. Tako se namreč pravi človeku, ki za to, kar hoče povedati, rabi več besedi nego jih je treba.

Več o uradnem jeziku hočem govoriti ob drugi priliki. (Dalje.)

Svete alijanse.

Prvo »sveto« alijanso so sklenili evropski reakcijonarji približno pred 150 leti, ko so po zmagi nad Napoleonom in nad francosko revolucijo sklenili med seboj pogodbo, s katero so si zajamčili drug drugemu svete in nedotakljive legitimistične pravice proti vsem poskusom prekucuhov. Po sklepu pogodbe so evropski troni stali zopet trdno in Metternich je slavil svoj največji triumf. Avstrija, Nemčija in caristična Rusija so se zdele nepremagljive — tako, kakor velika antanta po polomu Nemčije in Avstrije.

Toda revolucionarnega duha, ki se je širil iz premagane Francije, reakcijonarni bajoneti niso mogli zatreti. Kljub sveti zvezi je prišlo leto 1848. in »nepremagljiva« sveta zveza se je sesula v prazen nič. Posledica leta 1848. je bila uvedba ustavnega režima v celi srednji Evropi, in ta duh tudi bivši Rusiji ni prizanesel. Tudi v Rusiji je carizem podlegel in ž njim vred je legel v grob zadnji ostanek svete zveze.

Sveti zvezi legitimnosti je sledila po svetovni vojni nova sveta zveza. Enj jo imenujejo sveto zvezo pravičnosti, drugi sveto zvezo uzurpacij in maščevalnosti. tretji zopet sveto zvezo očuvanja pravic malih narodov. Zveza sicer ne nosi več »svetega« imena, ampak se imenuje le Društvo narodov, toda v svojem jedru ni nič drugega kakor stara sveta alijansa: Ena kot druga si je postavila za svojo nalogo obrambo obstoječega stanja.

Nova zveza, imenovana Zveza narodov, hoče garantirati vsakemu svojemu članu njegovo današnje posestno stanje. To je za na zunaj. Doma pa dela povsod za ohranitev starega družabnega reda pod krinko obrambe raznih dejanskih ali pa tudi namišljenih pravic. In kakor je bila nekdanja sveta zveza naperjena proti revolucijonarni Franciji, tako je Zveza narodov velika agitacijska centrala proti revolucijonarni Rusiji. Primera obeh zvez drži na celi črti.

Zgodovina pa nam kaže da se življenje narodov ne da regulirati od volje in od želja posameznikov, ampak se razvija po svojih lastnih zakonih, ki jih dandanes nihče še ne pozna. Kedar pride čas, se narodi predramijo, stegnejo svoje roke in vzravnajo svoja telesa in vseh svetih in nesvetih zvez je konec. Tudi nekdaj vsemogočemu Metternichu se gotovo ni sanjalo, kako žalosten konec bo napravila njegova sveta zveza, pa je je bilo vendar konec.

Zato nas tudi najnovejše zveze, ki so jih državniki že sklenili ali pa jih bodo še sklenili, ne vznemirjajo preveč. Mussolini in Ninčić in njihovi visoki mednarodni protektorji se ljuto varajo, če mislijo, da bo Evropa večno ostala taka kakoršna je. Življenje se razvija svojo pot. Neprijetno bo sicer za vse, ki jih bodo razne zveze pritisnile ob zid, toda tudi tega pritiska bo konec.

Mariborski gradbeni projekt.

Maribor, 10. marca.

S pomladnim solncem prihaja tudi novo gradbeno gibanje in naznanjajo se razni projekti. Graditi se nameravajo celo javne zgradbe in zato se mi zdi vredno spregovoriti par načelnih besed, čeprav vem, da bodo vsled nerazumljive malomarnosti naše meščanske javnosti in pred vsem umetniških krogov, ostale glas vpijočega v puščavi. Naši predniki so v srednjem veku gradili svoje hiše v Mariboru tako kakor je bilo pač takrat v navadi, kakor se je komu zdelo in jim radi tedanjih obzirov na varnost utrjenih mest ne smemo zameriti, da so nam zverižili in pokvarili vse stare ulice. Žalostno in neodpustljivo je pa, da tudi naši današnji mestni očetje nimajo čisto nič več estetičnega čuta, ker bi sicer ne dopustili, da se mariborske ulice z novimi zgradbami le še bolj kvarijo. Toda ne bom grajal več velikih napak, ki so se že storile in se — vsaj zaenkrat — ne dajo več popraviti; grajati hočem le nove projekte, v kolikor sem o njih informiran.

Kakor vem, je g. Beranič že dobil dovoljenje, da zgradi na oglu Kralja Petra trga in Pobrežke ceste veliko tronadstropno poslovno in stanovanjsko hišo. Ta projekt odkrito pozdravljamo, ker jemlje sedanja stara pritlična hišica novonastajajočemu trgu polovico lepega izgleda; bojim se pa — in po dosedanjih izkušnjah pač upravičeno — da se pri gradnji nove hiše na tem prevažnem mestu ne bo oziralo na skrajno nujno regulacijo Pobrežke ceste od mostu do gostilne Friedan. Ta del ceste je danes največja ovira vedno večjemu prometu s Pobrežjem in le čudim se, da se tu ni dogodilo že več nesreč. Vsa regulacija tega dela ceste je pa ravno odvisna od omenjene vogalne hiše. Če se z njo napravi napaka, je vsaka regulacija za dolga desetletja nemogoča. Pred vsem je treba, da se odstrani klanec med trgom Kralja Petra in Tržaško cesto, ki dosega višek pri Magdalenski cerkvi. Cesto je treba tu potegniti od mostu naravnost do gostilne Friedan in v to svrho bi se morala podreti tudi hiša pod sedanjo Ruško in nad Tržaško cesto. Teren bi se moral tu dvigniti na enako višino z mostom. Čez Tržaško cesto bi se moral v ta namen zgraditi vijadukt ali pa ta del zasuti. Nova vogalna hiša se mora že tako zgraditi, da bo to mogoče. Teren, na katerem stoji sedanja se mora odkopati tudi na Pobrežki cesti, da bo temelj nove v isti višini s trgom, odnosno mostom. Če se je le pod tem pogojem dovolila nova stavba, mi ni znano, zahtevamo pa v interesu bodočega razvoja mesta, da se to vsaj naknadno stori, če se je prvotno na to pozabilo.

Mestna stanovanjska hiša je že pri talnem delu, zato se projekt ne da več spremeniti. Kakor to gradnjo pozdravljam, vendar obžalujem, da se ne zida kje drugje; na mestu, ki bi bilo bolj potrebno zazidave kakor ta periferična ulica, ki še dolga leta ne bo zazidana tako, da bi res bila lepa mestna ulica. Zadaj se ni določil za to prostor v sredini mesta, ker ni razen par starih ulic z nizkimi starimi hišami niti ena kompletirana. Koliko lepše bi bilo, če bi zazidali sredino in dobili tako vsaj par res velikomestnih ulic! Velika mestna stanovanjska hiša bi lahko občutno zamašila praznino, ki zeva n. pr. po Sodni, Marijini, Wieldenreinerjevi, Tattenbachovi, Frančiškanski ulici itd. Zakaj se ne zgradi tu? Menda bi tudi mestni uslužbenci, ki dobe v novi hiši stanovanje, stanovali raje v sredini mesta, blizu svojih uradov, kakor tam zunaj na zapuščeni periferiji.

Dalje namerava zgraditi občina na desnem bregu novo moderno šolsko poslopje in se kot prostor, kjer naj bi stalo, označuje vogal Smoletove in Valvazorjeve ulice. Tudi tu ne moremo razumeti, zakaj naj bi se postavilo to impozantno poslopje v ta skriti in zapuščeni kot? Ali ne bi bilo umestneje zgraditi šolo na Trgu Kralja Petra, med Dvořakovo in Ruško cesto, ali pa ob Dvořakovi cesti poleg nove palače Pokojninskega zavoda, odnosno na nasprotni strani palače poleg Magdalenske lekarne ali vis-a-vis? S tem bi bil trg zazidan in sploh edini res impozantni mariborski trg, ki bi posebno z glavnega trga čez most nudil krasno harmonično sliko. Promet šole menda ne bi oviral, saj se nahajajo tudi druge na prometnih krajih.

Najvažnejše je pa vprašanje novega magistrata. Po poročilu, ki ga je prinesel »Slovenec«, naj bi se postavila ta impozantna stavba, ki bo stala baje kar 13,000.000 Din na prostoru sedanjega parka med realko in županijsko palačo. Proti temu odločno protestiramo in to iz dveh glavnih vzrokov. Prvič bi bil neodpusten greh, ko bi se zazidal še ta edini nasad sredi mesta, drugič bi pa bila ta nova stavba čisto zakrita po zadnjem neokusnem traktu gradu in sosednjimi palačami, ki bi z zazidavo tudi mnogo izgubile (veliko županstvo, realka itd.). Palača novega magistrata spada na mesto, kjer bo prišla do izraza in dvignila lepoto mesta in po našem mnenju je za to edini prostor na Glavnem trgu, na prostoru od Zieglerjeve hiše (trgovina Miloš Oset) do Glavnega mostu. Tako bi se končno odstranile grde stare podrtije na tem prostoru, ki kvarijo ves glavni trg, zazidana bi bila še ta edino nezazidana fronta in Terezijin dvor bi dobil preko mostu krasen pendant. Privatno sem slišal, da bi bil ta prostor baje premajhen, kar pa absolutno ne drži. Na tem prostoru se da postaviti palača, ki bi bila večja od nove palače Pokojninskega zavoda. Lepšega in bolj idealnega prostora za palačo magistrata v Mariboru ni in tudi noben prostor ni tako nujno potreben zazidave kot ta. Te dni pride zadeva nove magistratne palače baje v občinski svet in ob tej priliki apeliramo na razsodnost občinskih svetnikov in odbornikov ter jih prosimo, da preprečijo zazidavo parka in se zavzamejo za to, da se novi magistrat zgradi na Glavnem trgu.

Za danes naj velja to, omeniti pa moram mimogrede prežalostno dejstvo, da se tukajšnje časopisje absolutno nič ne briga za vprašanje regulacije mesta in o novih projektih sploh ne spregovori besede, čeprav bi bila ta stvar pač ravno njegova dolžnost.

—v.—b.—

Prosveta.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Sobota, 13. marca: »Henrik IV.« Red C.
Nedelja, 14. marca ob treh popoldne: »Deseti brat«, ljudska predstava po znižanih cenah. — Zvečer: Zaprto.
Ponedeljek, 15. marca: »Obrt gospe Warrenove«. Red B.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sobota, 13. marca: »Grofica Marica«. Izven.
Nedelja, 14. marca ob treh popoldne: »Tosca«, gostuje Robert Primožič, cene znižane. Izven. — Ob pol osmih zvečer: »Grofica Marica«. Izven.
Ponedeljek, 15. marca: Zaprto.

Sobota v Narodnem gledališču v Ljubljani. Danes v soboto 13. t. m. se izvaja v drami »Henrik IV.« za abonente reda C z g. Rogozom v naslovni vlogi in sodelovanjem ge. Marije Vere, Ježkove, g. Levarja, g. Pečka, g. Osipoviča itd. V operi pa se danes poje Kalmanova opereta »Grofica Marica«, ki je pri premieri dosegla največji uspeh. Pri današnji predstavi igrata in pojeta vloge Lize ga Balatkova in vlogo barona Kolomana Zsupana g. Medven. Ostale vloge igrajo kakor pri premieri: naslovno vlogo ga Poličeva, nadaljne vloge pa gg. Rakarjeva, Korenjakova, Ramšakova in Povhe, Drenovec, Šubelj, Janko, Simončič in Rus. Plesi pod vodstvom gdč. Tuljakove kakor pri premieri.

Nedelja v Narodnem gledališču v Ljubljani. V operi se vrši popoldne ob treh predstava velepriljubljene Puccinijeve opere »Tosca« z go Žaludovo, g. Knittlom, g. Primožičem iz Zagreba kot gostom, Betettom, Šubljem, Mohoričem itd. v režiji g. režiserja Knittla in pod vodstvom g. opernega ravnatelja g. Mirka Poliča. Predstava je izven abonmana. — Zvečer se poje tretjič Kalmanova opereta »Grofica Marica« z go Poličevo, Ribičevo, gdč. Rakarjevo, Korenjakovo in Ramšakovo ter gg. Pečkom, Drenovcem, Povhetom, Šubljem, Jankom, Simončičem, Rusom in celotnim zborom pod vodstvom gdč. Tuljakove. — V drami se vrši ob treh popoldne ljudska predstava po znižanih cenah. Igra se Jurčičev »Deseti brat« v dramatizaciji g. Pavla Golie. — Zvečer ostane dramsko gledališče zaprto. — V ponedeljek, dne 15. t. m. se vrši v dramskem gledališču predstava »Obrt gospe Warrenove« za abonente reda B. Opera ostane ta dan zaprta.

Ljubljanska opera. Massenetov »Žongler Naše Ljube Gospe« je tudi pri prvi reprizi dosegel lep uspeh. Poetična, občutena glasba tega gledališkega dela blažilno odtuji poslušalca od vsakdanjosti. Zasedba »Žonglerja« ustreza. Izvrsten je Bonifacij g. Betetta, manj nam je ugajal g. Knittl, ki je zelo muzikalen in inteligenten pevec, obenem spreten režiser, toda glasovno ne zadovolji. Gg. Šubelj, Janko, Sekula so v malih partijah zelo porabni. Hvalevredna kreacija je bila prior g. Rumplja. Zbori so zveneli ubrano — z izjemo mešanega v I. dejanju, ki mu je manjkalo sigurnosti in točnih vstopov. Orkester je decenten, lepo izdelan, opera vestno naštudirana. Dirigira g. Neffat. — Zanimanje za to lepo francosko glasbeno delo bi bilo upravičeno lahko večje. Prvi dve predstavi nista bili razprodani. Škoda! —o—

Na Sancinovem violinskem koncertu, ki se vrši v ponedeljek, dne 15. t. m. v Filharmonični dvorani, je z dvema točkama zastopan francoski komponist Claude Debussy. Debussy je brez dvoma eden najpopularnejših francoskih komponistov, ki najčešče zastopa s svojimi skladbami na vseh svetovnih koncertnih sporedih glasbeno umetnost velikega svojega naroda. To pa z vso pravico, saj so njegova dela največjega pomena za razvoj francoske moderne glasbe, kateri je on ohranil njen pristni francosko nacionalni in muzikalni izraz. Ti dve točki igra na klavirju prof. Hugo Kroemer kot samostojni klavirski točki. Kroemer je znan kot odličen pianist, ki kaj pogostokrat prireja samostojne umetniške koncerte ter se peča tako s klasično kakor tudi z moderno glasbo. Kritika ga posebno hvali kot interpreta Debussyjevih skladb, katere izvaja z veliko, presenetljivo virtuoznostjo. Prof. Kroemer je zajedno klavirski spremljevalec vseh violinskih točk, katere izvaja virtuoz Karel Sancin. — Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Zbrani spisi Ivana Cankarja. — Na cvetno soboto začne Nova založba v Ljubljani razpošiljati odjemavcem, ki so naročili celotno zbirko Zbranih spisov Ivana Cankarja, tretji zvezek tega dela, ki bo od tega časa tudi v vseh ostalih kijigarnah na razpolago. Letošnji zvežek Zbranih spisov obsega vse proze Ivana Cankarja iz let 1900 in 1901, drame, novele, črtice, kritike in polemike, ter uvod in obširne opombe k tem spisom, ki jih je napisal Izidor Cankar. Knjiga obsega nad 400 strani in stane broširana 68 Din, v polplatno vezana 84 Din, v polusnje vezana 110 Din. Kdor naroči celo zbirko Zbranih spisov Ivana Cankarja, bo prejel zadnji zvezek brezplačno.

KONCERT ŠEVČIKOVEGA KVARTETA.

Letošnja koncertna sezona je bila revna na simfoničnih prireditvah, prav tako pa tudi na komornih. Odkar so Zikovci zapustili Ljubljano in so ponesli izvrsten sloves svojega kvarteta po svetu, je naše mesto brez lastnega komornega godalnega kvarteta, dasi smo prepričani, da bi ga iz moči, ki jih imamo na razpolago na konservatoriju, prav lahko ustanovili. Pred vojno so imeli Nemci v Filharmoniji svoje stalne komorne večere, Slovenci pa po vojni ne pridemo do njih. So to slabe perspektive, ne vemo, po čigavi krivdi. Da nam ni v torek slavni Ševčikov kvartet (gg. Lhotsky, Prochazka, Moravec in Pour) nudil večer komorne glasbe, bi bila sezona brez nje. No in Ljubljana je še topot pokazala zanjo bore malo zanimanja. Vso publiko, ki je prišla na koncert v veliko unionsko dvorano, bi zlahka spravili v dokaj manjšo dvorano Filharmonične družbe. Ne smemo pa vendar risati slabega obiska na rovaš publike, marveč tudi na razporedbo koncertov. V marcu, mesecu, ki je sledil februarju, predpustu, maškaradam in plesom, so žepi precej prazni, koncertov pa preveč naenkrat, seveda deficitnih. Treba upoštevanja!

Ševčikov kvartet je odlično komorno udruženje z bogatim naštudiranim repertoirjem klasičnih in modernih komornih del, ki jih izvaja umetniško zrelo, stilu odgovarjajoče, z veliko tehniško vigranostjo. Njihova igra fascinira, dasi ni prežeta s tolikim ognjem in temperamentom kot igra Zikovcev ter marsikod zveni akademično hladno. So pač člani udruženja starejši gospodje, umirjenejši interpretje kot mladostni. razigrani Zikovci. Dvořak je s svojim kvartetom v G-duru op. 106 našel pot v srca poslušalcev. Saj je to v današnjih časih blažena, pojoča muzika, ki se ji ne moreš ubraniti. Nekoliko deljeno mnenje je povzročil kvartet v C-duru, poljskega modernista Karla Szymanovskega, moderna, skoro atonalna skladba, duhovita po koncepciji in zgradbi, unikum po svojih ritmičnih in zlasti harmoničnih posebnostih, natrpan neverjetnih tehničnih težkoč. V zadnjem stavku so inštrumenti pisani vsak v svojem duru (a, fis, es in c-dur). Kvartet je bil res novost za Ljubljano. Končno smo poslušali še Mozarta v sijajni interpretaciji. — Umetniško četvorico je maloštevilno občinstvo navdušeno zahvaljevalo za velik umetniški užitek in jo prisililo do dodatkov. Čudno se nam zdi, da se je koncerta udeležilo malo dijaštva, ki vendar vedno kaže smisel za resne koncerte. Ali je morda »Grofica Marica« omamila tudi njega? O tem velevažnem kulturnem dogodku za Ljubljano pa drugič. —o—

Izšla je 2. številka »Grude«. Vsebina: Tone Gaspari: Splavarji. — Gliša Koritnik: Romanca. — Ivan Albreht: Vsakdanje zgodbe. — F. S. Stiplovšek: Križ. (Slika.) — Ivan Matičič: Životarci. — Ivan Albreht: Breda. — Srečko Kosovel: V parku. — Danilo Gorišek: Mladost. — —a—: O potresih. — Fr. Štupar: Solnčna ura. — K. Kraepelin-S. Brodar: Po gozdu in polju. — Stanko Učenikov: Gorjančev Jože. — Razgledi: Organizacija. — Ženstvo. — Prosveta. — Po svetu. — Celoletna naročnina »Grude« je Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane »Gruda« Din 3.—. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izšle številke.

L. Pirandello:

Tuja svetloba.

Bilo je na večer neke nedelje, po dolgem izprehodu.

Tullio Butti je najel to sobo pred dvema mesecema. Njegova gospodinja, gospa Bianca, dobra staromodna starka, in Clotildina, njena hči, tudi že dovolj stara, ga nista nikoli videli; imel je navado zelo zgodaj oditi in se vrniti pozno ponoči. Vedeli sta, da je uradnik v pravnem ministrstvu, vedeli sta, da more postati advokat, to je vse.

V mali, tesni in skromno opremljeni sobi ni nič kazalo, da kdo tu stanuje. Naravno je imel v omari perila in obleke, ali razen tega ničesar na zidu, ničesar kje drugje, ne ene škatlje, ne knjige, ne ene slike. Nikoli nič na mizi, ne ene kuverte, raztrgane ali pozabljene, ali kakih časopisov; nikoli nič pozabljenega na stolu.

Bianca, mati in hči, sta se bali, da ne bo dolgo ostal pri njih. Zelo sta se trudili, da oddasta to sobo. Resnično, bila je tesna, žalostna, z enim oknom, ki je zrlo na privatno stezico, odkoder ni prihajala ne svetloba in ne zrak.

Mati in hči bi se radi pokazali zelo prijazni najemniku, ki sta si ga toliko želeli. Premišljevali sta, kaj bi mogli storiti.

Ali bilo je vse zaman: nikoli ga nista mogli videti.

Da sta vedeli, bi razumeli, da je zaman njun trud. Ta otožna soba, zastrta po nasprotni hiši, se je popolnoma ujemala z razpoloženjem njunega najemnika.

Na ulici je Tullio Butti hodil vedno sam ter ni imel niti tovarišev najbolj zapuščenih samotarjev: cigare in palice. Z rokama v žepu svoje suknje, z glavo na ramah, s klobukom, potisnjenim preko oči, je izgledal, da skriva v sebi najmračnejšo mržnjo proti življenju.

V uradu se sploh ni razgovarjal.

Ne ena nepovoljna kretnja, ne ena poteza lica, ne en pogled ali gib usten ni pokazal misli, ki ga je mučila, črno bol, v katero se je zaprl. Ali ta bridkost, te žalostne misli so mu bile zapisane po vsem obrazu.

Tullio Butti ni nikoli pisal pisem, niti jih ni prejemal. Ni čital časopisov; nič na ulici ni moglo vzbuditi njegove pozornosti. Ako je začelo deževati, je nadaljeval korak, kot da se ni nič pripetilo.

Ni imel mladosti; nikoli ni bil mlad. Divje scene, katerim je bil priča doma že od prvih let in ki jih je izzval njegov brutalni in tiranski oče, so posušile v njem vse življenske kali.

Po smrti svoje matere, zlomljene po takem življenju, se je družina razšla. Njegova sestra je postala nuna; brat je odšel v Ameriko, on sam je zapustil dom in begal okrog. Sedaj, sedaj ni več trpel. Izgledal je, da trpi; v resnici je celo občutek bolesti v njem usahnil. Izgledal je izčrpan, po težkih mislih; v resnici ni nič mislil. Ko je begal po ulicah, je štel svetilke, nič drugega; ali je gledal svojo senco, ali je poslušal zvok svojih korakov. To nedeljo se je odločil, utrujen dolgega izprehoda po Vii Apii, da se vrne proti svoji navadi bolj zgodaj na stanovanje. Bilo je zgodaj zvečer.

Za gospodinji, mater in hčer, je bilo to zelo prijetno presenečenje. Oh! Kaj naj storita? Mati in hči sta si domislili, da mu nese hči svetilko, lepo porcelanasto svetilko, nalašč za to pripravljeno. Ona jo prižge in lahno potrka na vrata. Bila je razburjena.

»Dovolite? Luč — — —«

»Ne, hvala—« odgovori Butti iz sobe, takoj odidem.«

Stara deklica se malo namrdne in ponovi:

»Je že prižagana — — — Da ne boste stali v mraku.«

Butti trdo odgovori: »Ne, hvala!«

Sedel je na malem kanapeju za mizo in zrl v temo s široko otvorjenimi očmi v senco, ki je vedno bolj osvajala sobo.

Dolgo je tako ostalo...

Naenkrat pade svetloba — — —

Začuden pogleda Butti okrog sebe. Njegova soba je bila razsvetljena z mirno, tiho svetlobo. Kaj je to?

Ah! Glej — — — Svetloba je prihajala preko steze. Ta hip je bila prižgana luč v hiši onstran steze.

Dolgo je motril svetlobo kot kak čudež. Nekaj mučnega ga je tiščalo v grlu. Kako nežno se je spuščala ta svetloba na njegovo posteljo, na zid, na njegove blede roke. Spomnil se je svojega doma, svoje mučne mladosti, svoje matere.

Dvignil se je in stopil k oknu.

Mala družina je večerjala okoli mize: trije otroci in oče so že sedeli; mati je še stala in donašala jedilo. Starejša otroka sta se nestrpno prepirala; najmlajši se je obračal z glavo. O, kako požrešno je jedel juho, ki so mu jo najzadnje dali. Oče se je smejal. Zdaj je sedla še mati. Butti je otrpnil: ona se je ozrla skozi okno. Ali ni ga mogla videti, bil je v senci.

Od tega dne se je vsak večer, ko je odšel iz urada, vračal domov, namesto dolgih izprehodov. Vsak večer je čakal v mraku svoje sobe svetlobo z nasprotnega okna in je stal tu kot berač, le z brezmejno bolestjo uživajoč to tiho in dragoceno domačnost, to domačo srečo, katero so uživali drugi in ki jo je sam užival... Plakal je.

Ali Tullio Butti ni vedel, da so ta večerna čakanja vznemirjala njegovi gospodinji.

Dnevne vesti.

NAŠ TOBAK.

Pred vojno so imeli v Zagrebu neprimerno slabši tobak ko mi, ker v Zagrebu je bil madjarski tobak, pri nas pa avstrijski. Kaka razlika pa je bila med enim in drugim, ve vsakdo, ki ni vzel dosti cigaret s seboj v Zagreb in je moral potem kaditi madjarske cigarete. Kljub temu pa čitamo v zagrebškem »Obzoru« sledeč članek o našem tobaku:

»Velika pokora je biti kadilec za onega, ki živi v Zagrebu ali v prečanskih krajih. V naših krajih, kjer je bil pred leti še izvrsten tobak, ni več govora o dobrem tobaku ali cigareti. Vse je danes slabše od prejšnje tretje vrste, vse so same smeti.

Če vzamemo »Vardar« cigareto, ki se najbolj kadein ki velja ena 50 par, morale bi biti te cigarete dobro svalkane in dobro opremljene, ker je cigareta s 50 parami dobro plačana. Toda znano je, da obstoje nišk,e banjaluške in ljubljanske »Vardar« cigarete. Prve so najboljše, druge slabše, tretje pa najslabše. Treba pa je iti samo do Zemuna, Novega Sada ali še malo nižje in cigaret ni več spoznati. Tobak je za oko lepši in aroma mnogo boljši. Želeli bi vedeti, zakaj tako!

Že dolgo časa obljublja monopolska uprava, da uvede novo vrsto cigaret, takozvano ljudsko cigareto, ki bi bila sredina med »Vardarjem« in »Neretvo« cigareto in bi baje imela dober tobak. Pošiljale so se celo tozadevne uradne vesti v liste, toda po dveh letih — nič. Zato pa so pred kratkim najavljene nove »Karagjorgje« cigarete, ki bodo po 1.50 Din kos.

Seveda malenkost!

Ista pesem ko s cigaretami je s tobakom. Enkrat je nekaj vreden, drugič nič.

Zadnja leta se je redno prodalo v tujino milijon ali tudi več kil tobaka. Toda samo prvovrstnega, dočim ostane škartirani, ki ga nihče ne kupi, doma ter se potem v obliki cigaret in tobaka prodaja za drag denar. Če bi prišel kdo slučajno na Holandsko, bi se moral čuditi finim cigaretam, napolnjenim z bosanskim tobakom in ki **so cenejše ko pri nas doma!** Pripominjamo samo, da so malo boljše cigarete »Orient« in »Narenta«, ki smo jih imeli leta 1919 do 1921, popolnoma izginile iz prometa, da pa se te cigarete še danes prodajajo po Dunaju. Moti se pa, kdor misli, da so te cigarete iztihotapljene na Dunaj, temveč so nasprotno čisto pravilno kupljene.

Končno treba pripomniti, da plača **država kmetu za kilo tobaka od 8 do 12 dinarjev, dočim ga prodaja predelanega neretvanskega po 300, vardarskega pa po 450 dinarjev kilo!** To se pravi revne proizvajalce guliti, konzumente pa ropati. K vsemu temu pa treba dostaviti, da pri tem **kadimo najslabši tobak!**

Videli smo takozvani »činovniški« »Vardar«, ki je za gornjih deset tisoč. Ni sicer ta cigareta še to, kar je bila pred vojno bosanska cigareta, toda z našo »Vardar« cigareto se ne da niti zdaleka primerjati. Pa kaj hočemo, ko nismo visoki činovnici.

Če bi naše veletrafike odklanjale prevzem slabega tobaka in če bi kadilci malo štrajkali, bi bil tobak hitro boljši. Ker končno: isti kmet sadi danes tobak v Bosni, ko preje, isto solnce ga kali ko preje in tudi iste tovarne ga predelujejo — a tobak vseeno ni sedaj nič vreden. Krivda za vse to ni le v tem, da se najboljši tobak prodaja v tujino, temveč tudi v tem, da so bili dolgoletni in najboljši strokovnjaki iz tovarn odpuščeni. Tudi tobaka ne zna preparirati vsak, kakor vsak ne zna narediti Gavrilovićeve salame.

Zakaj toliko besedi za škodljivi tobak, bo morebiti dejal kak nekadilec. Ali v tem je stvar, da 90 od 100 ljudi kadi in da imajo ti pravico, da za svoj dober denar zahtevajo tudi dobro blago, tem bolj, ker je tega pri nas dovolj.

Menda bo skoraj treba vstaviti v dnevno molitev: »Daj mi Bog cigareto, vsaj tako, kakor je bila predvojna »Drama« in vsaj tak tobak, kakor je bil pred vojsno mali zavojček črnega.« — In morda bomo tedaj uslišani, ker smo tako skromni, da zahtevamo samo najslabše tistega, kar smo nekoč imeli.« **Georges:**

— **V ministrstvu prosvete** je podpisan daljši ukaz o premeščenju šolskih nadzornikov, upravnikov in učiteljev v Sloveniji.

— **Zastopniki beograjske Trgovske zbornice pri ministru za socialno politiko.** Te dni je sprejel minister za socialno politiko Simonović zastopnike beograjske trgovske zbornice, ki so mu predložili mišljenje zbornice glede načrta zakona o pobijanju draginje.

— **Nove kmetijske šole.** V novi budžet poljedelskega ministrstva so unešeni krediti za zgradbo novih kmetijskih šol v Valjevu, Bitolju in Vršču.

— **Šolski učbeniki.** Prosvetni minister je odredil, da imajo vsi avtorji, oziroma izdajatelji učbenikov za osnovne šole predložiti najkasneje do 15. aprila po tri izvode od vsake knjige ministrstvu v svrho revizije.

— **Nov židovski cerkveni statut.** Vrhovni rabinat je izdelal načrt novega statuta za židovsko cerkev. S tem statutom se ima redovska cerkev reorganizirati današnjim prilikam primerno. Načrt je predložen vsem nadrabinstom v pronučavanje. Vrhovni rabinet stremi za tem, da se predloži načrt čimpreje narodni skpščini.

—**Ureditev vojaške grobnice v Solunu.** Ministrstvo ver je zahtevalo od ministrstva javnih del, da se izdelajo načrti za mavzolej v svetovni vojni padlim vojakom v Solunu. V solunskem mavzoleju se shranijo kosti vseh v bližini Soluna padlih bojevnikov.

— **Stanovanja za železničarje v Užici.** Prometno ministrstvo je sklenilo sezidati v Užici več stanovanj za železničarje in železniške uradnike. V to svrho je odobren kredit 2,245.000 Din.

— **Obisk nemških dijakov v Beogradu.** Te dni je prispelo v Beograd v spremstvu profesorjev 25 visokošolcev iz Jene. Na kolodvoru jih je sprejel odbor beograjskih visokošolcev in več profesorjev. Beograjski visokošolci so priredili svojim nemškim kolegom v hotelu Petrograd zakusko, zvečer pa banket.

— **Reklame v državnih poštnih avtomobilih.** Ministrstvo pošt in brzojava je izvolilo, da se smejo odslej proti plačilu gotove pristojbine razobešati v državnih avtomobilih reklame vsake vrste. Podrobnosti se izvedo na vsaki pošti.

— **»Uradni list«** objavlja: Pravilnik o dajanju posojil za odkup nepremičnih imovin v južnih krajinah; izpremembe in dopolnitve k naredbi o določanju objektov in subjektov agrarne reforme; razpis o carinjenju čebadi ob uvozu; izprememba določbe glede odpustnic meščanskih šol v Sloveniji in Dalmaciji; odločbo, s katero priznava predmetom industrijske svojine na ljubljanskem velesejmu prvenstvena pravica; odločbo, s katero se podaljšuje rok za pregledovanje in žigosanje steklenic in posod za točenje alkoholnih pijač in mleka ter tarifno obvestilo o direktnem blagovnem prometu med postajami kraljevine Madžarske o prevozu (tranzitu) čez proge državnih železnic kraljevine SHS s postajami ostalega inozemstva.

— **Za izenačenje zakonov.** V ministrstvu pravde se je sestala komisija za izdelavo novega menič. in ček. zakona. Član komisije je med drugim univerzitetni profesor dr. Milan Škerlj.

— **Novi zakoni.** V prosvetnem ministrstvu se izdeluje nov zakon o osnovnih šolah in nov zakon o arhivih.

— **Spominska plošča na rojstnem domu Ivana Cankarja.** Peddesetletnico rojstva Ivana Cankarja bo proslavilo delavstvo na Vrhniki na ta način, da bo vzidalo na rojstno hišo velikega pisatelja spominsko ploščo s portretom Ivana Cankarja v porcelanu. Slikarsko delo je poverjeno akad. slikarju g. Ferdo Veselu, enemu najboljših sodobnih portretistov v Evropi. To bo edini umetniški spomenik te vrste v državi. Inicijativo za vzidavo plošče in proslave ob tej priliki je vzela v roke »Cankarjev dom« r. z. z o. z. na Vrhniki, ki bo pritegnilo tudi druga prosvetna društva a povabilo k sodelovanju vsa naša kulturna društva. Ker bodo stroški za ploščo in proslavo znatni, se obračamo tem potom na vsa kulturna društva, prijatelje in čitalce velikega pisatelja, da dobrovoljno prispevajo za ploščo. Imena in zneske darovalcev bomo objavili v vseh časopisih. Prispevke prosimo poslti na: »Cankarjev dom« r. z. z o. z. Vrhnika oziroma na ček. račun št. 14.234.

— **Tečaj za gospodarske vajence.** Gospodarske vajence sprejme državna kmetijska šola na Grmu za dobo od 1. aprila do 31. oktobra t. l. Sprejemni pogoji so: starost najmanj 16 let, telesna sposobnost, neoporekljivost ter dovršena ljudska šola. Prednost imajo kmečki sinovi, predvsem oni, ki ostanejo na domačem gospodarstvu. Gospodarski vajenci se uporabljajo za delo v vseh panogah šolskega gospodarstva, zlasti v sadjarstvu in vinarstvu in uživajo tudi teoretičen pouk pri delu, kjer so zaposleni. Za to dobivajo prosto hrano in prosto stanovanje. Gospodarska praksa je izvrstna predpriprava za vstop v šolo s 1. novembrom 1925. Pri sprejemu v šolo imajo vajenci prednost pred drugimi prosilci, in sicer, ako izpolnijo ostale pogoje, na prosta mesta. Lastnoročno na vso polo pisane s 25 Din kolekovane prošnje s priloženim krstnim listom, domovnico, zadnjim šolskim izpričevalom ter izpričevalom o nravnosti, je poslati do 25. marca 1926 Ravnateljstvu državne kmetijske šole na Grmu v Novem mestu.

— **Budimpeštanski advokati groze s stavko.** Še nikoli ni šlo budimpeštanskim advokatom tako slabo kot dandanes. Pred vojno je bilo v Budimpešti 2000 advokatov, danes jih je 3217. Vsled stagnacije v gospodarskem življenju nimajo advokati skoraj nobenega dela. Večinoma zaslužijo manj kot slabo plačan državni uradnik. Sedaj se je imel njihov položaj že poslabšati. Predsednik budimpeštanskega sodnega dvora je namreč pozval podrejene sodnike, da naj odmerjajo advokatom stroške mnogo nižje kot doslej. To je advokate tako razburilo, da so zagrozili s stavko.

— **Padanje cen zemljišč in hiš v Prekmurju.** V Prekmurju in na Murskem polju padajo cene realitet v nepričakovano hitrem tempu. Tekom enega leta so padle za 75%, tako da je dobiti danes oral prvovrstne zemlje za 3 do 4 tisoč dinarjev, dočim je veljal pred enim letom 15 do 60 tisoč dinarjev. Pomanjkanje denarja je zelo občutno.

— **Skupščina Jugoslovanske Matice v Splitu.** Te dni se je vršil v Splitu kongres »Jugoslovanske Matice«, ki so se ga udeležili med drugim tudi delegati iz Ljubljane. Sprejeti sta bili dve resoluciji, ki protestirata zoper nekulturno postopanje Italije napram našim ljudem. V eni od resolucij se zahteva vzpostavitev državnih zastopstev v vsej Ameriki in Avstraliji.

— **Orkan v Dalmaciji.** Kot smo poročali, je divjal te dni v Dalmaciji orkanu podoben vihar, ki je povzročil mnogo škode. Naknadno se poroča, da je bila razbita v kaštelski luki neka jadrnica, med Splitom in Osnižem pa se je potopila ladja »Sv. Nikola«. Moštvo obeh ladij se je ie rešilo. Na mosovskem gorovju je odnesel vihar neko planinsko kočo. Človeških žrtev ni bilo nikjer.

— **Elektrificiranje dravskega in murskega polja.** Te dni so bila končana pogajanja med elektrarno na Fali in občinami Sudišče, Ormož, Ljutomer in Murska Sobota glede razširjenja električne napeljave na vzhodni strani mariborskega sreza. Z deli prično takoj, tako da bodo do jeseni končana.

— **Grad Devin** ob Jadranskem morju je bil začasa vojne popolnoma razstreljen. Lastnik Thurn- Taxis ga je sedaj restavriral.

— **Tujski promet v Pragi leta 1925.** Glasom uradne statistike je obiskalo lansko leto Prago 354.040 tujcev. Od teh je bilo 289.600 (81.8%) čehoslovaških državljanov. Glavni kontingent inozemcev odpade na Nemčijo, namreč 19.290, nato slede Avstrija s 15.290, Poljska s 4190, Romunija s 3362, Madjarska s 3053, Rusija s 2151 in Italija s 1480 obiskovalci. Na ostale evropske države jih odpade 4123, na Zedinjene države 4034, na ostalo Ameriko 431, na Azijo, Afriko in Avstralijo 393.

— **Sneg in burja v Beogradu.** Predvčerajšnjim je v Beogradu močno snežilo. Obenem je divjal hud vihar, ki je raztrgal vse telefanske linije.

— **Orkan ob obalah Severnega morja.** Ob obalah Severnega morja je besnel te dni silen vihar, ki so ga spremljali snežni meteži in nalivi. V Hamburgu je povzročil orkan precejšnjo škodo, med drugim je odnesel streho centralnega kolodvora.

— **Ker ga je kaplar šikaniral,** se je ustrelil te dni v Zagrebu pešec Karl Wirt. Kaplar je bil aretiran.

— **Neverjeten vzrok samomora.** V Dragutinovu je izvršil te dni samomor dobro situirani trgovec Belesin. Zapustil je pismo, v katerem pravi, da gre v prostovoljno smrt radi tega, ker ni mogel najti dekleta, ki bi ga vzel v zakon. Možu se je očividno zmešalo.

— **Drzen tihotapec.** V Čakovcu dobro znani tihotapec Novak je hotel te dni prepeljati v Varaždin večjo količino saharina, cigaretnega papirja in vžigalic. V to svrho je najel voz, kateremu je sledil v distanci kakih 100 korakov na kolesu. Finančnim paznikom na mostu se je zdel voz sumljiv in jeli so ga preiskavati. Medtem je prišel na lice mesta tudi Novak. Bliskoma je pograbil škatljo, v kateri se je nahajal saharin, skočil zopet na kolo ter se hotel vrniti v Čakovec. Financarja sta jela kričati ter opozorila s tem mitniškega paznika, ki je hotel Novaka ustaviti, toda Novak ga je udaril s škatljo po očesu, da ga je izpustil ter padel vznak. V tem trenutku je prihitel za Novakom eden od finančnih paznikov. Novak ga je vrgel financarja na tla ter mu odvzel puško. Nato je udaril s puško s tako silo ob ograjo železnega mostu, da je odletelo oblesje v vodo ter pobegnil. Vsi navzoči so tekli za njimi ter ga spravili čez kake pol ure na varno.

— **Poiskušen rop.** V eni zadnjih noči se je vtihotapil opetovano predkaznovani sin kovača v Makolah skozi podstrešno okno v stanovanje priletne vdove Mesarić ter napadel spečo ženo z nožem. Mesaričeva pa se je takoj prebudila ter postavila napadalcu tako energično v bran, da je moral pobegniti, vendar je pa starka tako hudo poškodovana, da bo najbrže poškodbam podlegla.

— **Obsojeni komunistični dijaki.** Sodni dvor v Arezzu je obsodil te dni visokošolca Andreonija in Turisa na 25, oziroma 20letno ječo. Dijaka sta vlomila v stanovanje trgovca Hasana Fenzinourija ter ga umorila, ker je imel v rokah dokaze, da sta bila sovjetska špijona.

— **Družbo falsifikatorjev poštnih nakaznic** so razkrili te dni v Beogradu. Družba je operirala na ta način, da so pošiljali komplici iz dežele svojim tovarišem v Beograd po nakaznicah manjše svote denarja. Lopovi v Beogradu pa so zvišavali nakazane svote s tem, da so predpisavali zneskom številke. Tako je poslal eden od komplicov Juriju Janoševiću 920 Din, Janošević pa je izpremenil svoto v 3920 Din. Na ta način so ogoljufali lopovi državo za velike zneske, ki pa še niso ugotovljeni.

— **Oče in sin na smrt obsojena in pomiloščena.** Te dni sta imela biti usmrčena v Banjaluki kmet Gjorgje Rogić in njegov sin Ilija. Bila pa sta pomiloščena na 20 let ječe. Gjorgje Rogić se je dolgo časa prepiral s svojim sosedom radi par pedi zemlje. Končno je nagovoril svojega sina in njegovega prijatelja Kuzmanovića, da sta soseda umorila. Kuzmanović je imel dobiti kot nagrado Gjorgjevo hčer za ženo. Že naslednji dan po umoru so bili vsi trije aretirani. Gjorgje in njegov sin sta bila obsojena na smrt. Kuzmanović pa na 5 let ječe. Sedaj sta bila Gjorgje in Ilija pomiloščena na 20 let ječe.

— **Drzen vlom v Beogradu.** Te dni je bil izvršen v menjalnico Aleksander Panajolović v Beogradu pri belem dnevu drzen vlom. Neznan svedrovec je vlomil opoldne iz dvorišča v lokal. Ker ni imel časa, da bi bil navrtal blagajno, je odprl od znotraj izložbeno okno ter pobral pred očmi pasantov vse razstavljene bankovce in zlatnike. Lastnik je opazil tatvino šele ob 2, ko se je vrnil v trgovino. Oškodovan je za 10.000 Din.

— **Roparski napad.** Te dni je ustavil na cesti v bližini Kačje Rive pri Novem mestu posestnikovo ženo Ano Saje neznan moški ter zahteval, da mu izroči denar. Ker denarja ni imela, ji je iztrgal več metrov blaga v skupni vrednosti 550 Din.

— **30 veleizdajalcev v Bozenu.** Pred sodnim dvorom v Bozenu se bo te dni zagovarjal 20letni Jugomar Verhoutz in 29 njegovih tovarišev radi veleizdaje. Meseca novembra je prišel v Bozen italijanski detektiv Michalek. Vtihotapil se je v Verhoutzevo družbo ter jel zabavljati črez fašiste. Mladeniči so mu zaupali ter jeli takisto temeljito zabavljati črez nasilno fašistovsko vlado. Nato je povabil policijski špijon vso družbo v neki hotel, kjer jih je pregovoril, da so zapeli par nemških pesmi, v trenutku pa je udrlo v lokal 20 policijstov, ki so vso družbo aretirali. Pri aretovancih je našla policija flaubertpuške, radi česar so obtoženi, da so pripravljali revolto v svrho odcepitve ježne Tirolske od Italije.

— **Pazite na časnike v gostilnah in kavarnah!** Gostilničarji, posebno pa kavarnarji, imajo s časniki velike stroške, najdejo pa se ljudje, ki ne le, da na časnike in revije prav nič ne pazijo, temveč trgajo in izrezujejo iz njih, kar jim pride na misel. S tem delajo lastniku škodo, vrhutega je pa tako ravnanje tudi brezobzirnost napram drugim gostom, ki bi radi dotično stvar čitali. Zato bi bilo želeti, da bi se take stvari ne dogajale več.

— **Pripravljalni odbor »Mlekarskega društva za Slovenijo«** vabi vse, ki se bavijo z mlekarstvom, sirarstvom dalje mlekarske tehnike in trgovce teh strok, da se udeležijo ustanovnega občnega zbora (strogo nestrankarskega) »Mlekarskega društva za Slovenijo«, ki bo na praznik dne 25. marca t. l. od pol 10. uri dopoldne v dvorani »Kmetijske družbe za Slovenijo« v Ljubljani, Turjaški trg 3. I. nadstropje. Interesenti naj skrbe, da pridejo zastopniki iz vseh okrajnih glavarstev. Spored: 1. Poročila. 2. Odobritev pravil. 3. Volitev funkcijonarjev.

— **Mladinski list Zvonček** (6. številka) prinaša sledečo vsebino: Ganglovo pesnitev **»Celje«**, nadaljevanje povesti **»Kecljeva osveta«** izpod peresa priljubljenega mladinskega pisatelja Vandota, Rojčevo pesmico **»Zima se poslavlja«**. Tudi stric Pavle nadaljuje svoj spis **»Izprehodi po Beogradu«**. Dalje vsebuje ta številka še Čebularjevo šaljivo pesem s podobo »O pustu« in »Mrazek in veter« ter še eno Rojčevo **»Dolenjski Jerici v spomin«**. Meder-Utva je opisala v tej številki **»Potovanje princese Miris«**. Številko zaključuje oddelek **»Pouk in zabava«** ter **Kotiček gospoda Dobropoljskega**. — Kakor vsaka, tako je tudi ta številka polna mične in privlačne vsebine in je mladini ne moremo dovolj priporočati.

— **Zlatnike so našle** v Zlatorog-terpentinovem milu Marija Žnidar, Zalog p. Komenda; Imre Gaal, gostilničar v Gančani; Pepca Ahlin, Žabja vas pri Novem mestu; Lizika Verzel, Maribor, Orožnova ul. 2.; Marija Mlinar, Rovte; Alojzija Planinšek, Zagorica 43, p. Št. Vid pri Stični in M. Salgo, Zagreb, Mažuraničev trg 23.

Ljubljana.

1— **»Ljubljanski Sokol«** priredi dne 24. t. m. ob 8. zvečer v društveni telovadnici **slavnostno telovadno akademijo**, ob kateri priliki se bo na svečan način izročil **»Dušanov meč« — darilo Nj. Vel. kralja Aleksandra** — društveni tekmovalni vrsti, ki si je na medzletnih tekmah lansko leto v Beogradu priborila prvenstvo. Po telovadni akademiji se vrši **elitni sokolski ples** v veliki dvorani Narodnega doma.

1— **Poizkušen samomor.** Predvčerajšnjim zvečer je skočil iz Št. Peterskega mostu v Ljubljanico 60letni berač Ivan Turk iz Laz pri Rakeku. Ker voda ni globoka, je dobil Turk pri skoku iz višine kakih 7 metrov težke notranje poškodbe. Kljub temu je zlezel sam iz vode, nakar je obležal na bregu, kjer ga je našel službujoči stražnik. Siromak je izjavil, da se je mislil usmrtiti radi bede, češ da nima doma, ne dela in ne denarja.

1— **Beg od doma.** Te dni sta pobegnila iz Ljubljane dva šestošolca. Domneva se, da sta šla v Zagreb, od tam pa na Sušak.

— **Perverznež.** V Šmartno ob Savi prihaja od časa do časa pervezen moški, ki nadleguje ženske ter jih skuša posiliti. Zoper pohotneža je vložena ovadba. Kdor ve o njem kake podrobnosti, naj jih javi policiji ali pa orožništvu.

Še nekolikokrat je odklonil luč.

»Mogoče je bolan?« ga nekoč vpraša Clotildina.

»Ne, počutim se zelo dobro tako...«

Na koncu koncev... Skozi ključavnico je Clotildina videla. Na veliko njeno začudenje je opazila v sobi luč, ki je prihajala iz tretjega nadstropja sosednje hiše, iz stanovanja družine Maksi. Tullio pa je bil pri oknu.

Clotildina teče javit materi veliko novico: »Zaljubljen je v Margaretto, v Margaretto Maksi! Zaljubljen!«

Čez nekaj dni je Tullio iznenaden videl v nasprotni sobi — oče je bil odsoten — svoji gospodinji. Tullio se je vznemiril in se sklonil skozi okno.

Mati in deca so obrnili pogled k oknu. Ženske so govorile o njem, brez dvoma.

In potem? Torej je vse končano. Zaprejo okna, dobro vedoč, da jih opazuje...

Ali nič se ni zgodilo.

Isti večer, ko je svetloba na oni strani ugasnila, je odprl Tullio okno. S strahom opazi, da je bilo nasprotno okno istotako odprto in videl je ženo na oknu.

Hiši sta stali tesno druga ob drugi. Ona je bila tu samo radi njega. V mraku sta se komaj videla. Ali vedel je že davno, da je lepa; poznal je njene dražesti, njene poteze, žar njenih črnh oči, njen nasmeh, rdeče ustnice.

Mir, ljubkost, domačnost, ki jih je videl pri tej družini in se ob njih opajal, vse to se je sedaj zrušilo. Ta žena je stala ob oknu radi nekega tujca — — — Predno je zaprla okno, zašepeče: »Dober večer!«

Da, oba sta zadrhtela vsled iste težnje, pričakovanja, neznanega pričakovanja tako blizu drug drugemu, omamljena po tem čarobnem voščilu v temini.

Drugi večer je bilo ravno tako.

Od tega večera Tullio Butti ni čakal svetlobe od nasprotne hiše, čakal je, da ta ugasne. Strast, ljubezen, ki je do sedaj ni poznal, je vstala v njegovem srcu, žgoča in neusmiljena. In ta strast je objela ženo in jo potegnila od korenin kot vihar.

Istega dne, ko je Tullio zapustil malo sobo, je kot bomba udarila novica, da je gospa Maksi zapustilo moža in deco.

Mala soba je dolgo ostala prazna in soba nasproti je postala prazna.

Potem se je svetloba zopet pojavila, nad žalostno mizo, okrog katere je oče gledal upadla lica svojih otrok. Ta svetloba je tudi naprej razsvetljevala malo, pusto sobico.

Nekega večera so začudene Bianchi zopet videle svojega čudnega najemnika. Vprašal je, če ni mala sobica oddana. Ne bi stanoval notri, samo da prideta tajno vsak večer za eno uro! Iz sočutja, sočutja do uboge matere, ki bi od daleč rada videla svoje otroke, svoje zapuščene otroke — — —

Sport.

Izredni uspehi Rademacherja v Ameriki. Houben, nemški tekač na kratke proge, je šel v Ameriko, brez trenerja, ne da bi se prilagodil tamošnjim razmeram, tekel je na njemu nevajenih progah in je doživel tri poraze. Nemški plavači, ki so se kmalu nato spljali v Ameriko, so se veliko bolj pripravili, trenirali so tudi med vožnjo ter niso takoj po prihodu štartali, ampak se počasi prilagodili ameriškim razmeram. 14 dni se niso udeležili nobene tekme, pač pa so se v tem času so pomožnosti aklimatizirali. Potem šele so prvič štartali toda Rademcherjevi veliki konkurenti niso bili poleg: Rademacher je štartal v Newhafenu brez konkurence in dosegel krasne uspehe.

Najprej je napravil nov svetovni rekord na 400 m v 5 min. 50 in eno petino sek. in s tem zboljšal lastni rekord za 15 sek. Obenem pa je podrl tri amerikanske rekorde in sicer: na 300 y v 4 : 00.6, na 400 y v 5 : 22.4 in na 440 y v 5 : 33.2 min., vse tri v prsnem štilu. Glede rekorda na 400 m pa je še dvomljivo, če bo priznan, ker je bilo kopališče prekratko.

Z ozirom na te izredne uspehe se je načelo tudi vprašanje, zakaj se v Ameriki vobče dosežejo boljši časi kakor v Evropi, da se torej tam lažje plava. Vzrok leži v »lažji« vodi, ki jo povzročajo splošne klimatične razmere. Z ozirom na to pričakujejo, da bo Rademacher še več svetovnih rekordov postavil.

Hoffovi skoki vedno višji. Pri amerikanskih hall-skih tekmah v Chicagu je zboljšal slavni Norvežan svoj svetovni rekord v skoku v višino ob palici od 4.092 na 4.13 m. Njegova tekmeca Meyers in Glaur sta dosegla samo 3.81 m. Če bo Hoff tako nadaljeval, bo tudi v zaprtem prostoru dosegel lastni rekord, ki ga je napravil na prostem s 4.24 m. — Istotam je vrgel mladi Schwartze kroglo 15.43 m daleč, rekord, ki zaostaja samo za 11 cm za svetovnim rekordom Amerikanca Ralpha Rose.

Španci pridejo v Prago. Praški »Sparti« se je posrečilo po dolgih pogajanjih, da je pridobila »F. C. Evropo-Barcelono« za gostovanje v Pragi in sicer za Veliko noč. Europa-Barcelona bo absolvirala v Pragi dve igri, pri katerih bo imela za nasprotnika Sparto in Viktorijo-Žižkov. Praška publika pa ima sedaj velikonočni program, s katerim je lahko zadovoljna.

Znani svetovni rekordér Rudolf Schielberg je na vaditeljskem večeru obojeročno pravilno tezno dvignil 125 kg in sunil ročko 160 kg, zadnje, ne da bi jo s prostim dvigom spravil na prsa. V kratkem bo Schielberg ponovil tezni dvig 125 kg pred razsodiščem, da se pripozna kot svetovni rekord.

Srce sportnikov. Najnovejše preiskave z röntgenovimi slikami so podale sledeče rezultate: Vsi, ki sport gojé sistematično, imajo vobče večji premer srca in sicer znaša ta razlika pri sabljačih 0.1 cm, pri bokserjih, nogometaših in težkoatletih 0.4 cm, pri lahkoatletih 0.5 cm, pri turistih 0.8 cm, pri rokoborcih in plavačih 0.9 cm, pri kolesarjih 1 cm, pri veslačih 1.2 cm in pri smučarjih 1.5 cm. — V primeru s tem je povečanje srca različno pri raznih sportih: Od veslačev ima povečano srce 27%, od smučarjev 18%, od kolesarjev in turistov 15%, od lahkoatletov 9%, od sabljačev 4% in od nogometašev 2%. To dejstvo se razlaga tako, da nastanejo srčne napake prej, če se izvaja telesni napor trajno, kakor pa če zahteva izvajanje sporta, kakor n. pr. pri nogometu, kratke in hipne, čeprav močne napore, med kakršnimi je pa vedno dosti premora.

ŠAH.

Šahovski turnir na Semeringu.

Včeraj so se odigrale vršeče partije: Retti je premagal Treybala, njegova igra z Yatesom pa je končala remis. Grünfeld je potolkel Tarrascha. Prva etapa turnirja je s tem končana, stanje pa sledeče: Niemcovič, dr. Tartakower 3 in pol, dr. Vidmar, Rubinstein, Janovski in Spielman 3, Gilg, Grünfeld, Retti in Vajda 2, Aljehin, Yates, Kmoch, dr. Tarrasch 1 in pol, Davidson 1, dr. Treybal pol, Roselli 0.

Književnost.

ŠTIRI LETA V RUSKEM UJETNIŠTVU.

K dodatku: Pregled zgodovine ruskega naroda. Napisal in založil **Josip Grdina.** Ljubljana 1925. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena vez. Din 100.—, broš. Din 80.—.

Impozantna knjiga velik format na 611 straneh finega papirja. Pisana od prve besede do zadnjze zanimivo, napeto, živo, resnično. Kdor bo začel knjigo brati, je ne odloži preje, dokler ne bo prebral vse.

Kolikokrat silimo v znance, ki so bili v ruskem ujetništvu, da nam naj povedo kaj o Rusiji, o boljševikih in o tej ali oni zanimivosti. To bo odslej odpadlo. Vzemi Grdinovo knjigo v roke in beri. Našel boš popisano gorje in grozo, pomanjkanje in zimo, pa zopet solnce in ljubezen, smeh, kratkočasje, pouk, zanimive opise tujih krajev, rek, ljudi.

Pisatelj je izredno fin opazovalec. Povsod ima svoje oko. Prav nič mu ne uide. Knjiga je strogo objektivna. Nikjer ne vidi samo sence, nikjer samo solnca. Ni prijatelj nikogar, in nikogar tudi ne sovraži, povsod po svetu najde prijazne in postrežljive ljudi, pa tudi zoperne sitneže in brezsrčneže.

Seznani nas dodobra z ruskimi običaji pri ženitvi, poroki, na Veliko noč itd. Nazorno popisuje, kako ruski mužik obdelava svoje polje, kako seje, žanje, si pripravlja kurivo itd.

Vmes so prepleteni dogodki novelističnega značaja, ki izzvene vsi lepo zaokroženo. Številni spomini na domovino dajo življenju v tujini domotožno ozadje, ki se po vsej knjigi bohotno prepleta.

Za nas Slovence, ki smo imeli toliko naših bratov v ruskem ujetništvu, bo knjiga živ spomin na polpretekli čas, ki smo ga doslej spoznali samo po pripovestih nekaternikov. Zadnja poglavja, od Budimpešte naprej, pa nam privabijo živo pred oči dneve naše osvoboditve ob prevratu. In po teh opisih sklepajoč, ki nam jih je pisatelj podal povsem verno in resnično lahko trdimo, da je vsa knjiga en sam resničen dogodek.

Oprema njige, tisk in papir sta zelo elegantna. Ker knjiga ni samo zabavna ampak tudi vrlo poučna, zato naj bi jo šolske oblasti priporočile v nabavo vsem ljudskim, meščanskim in srednjim šolam. Jezik je vseskozi lep, gladek, čist.

Dodatek knjige — zgodovina ruskega naroda — od strani 547 do 611, bo bogat vir za predavanja po društvih in za vsakogar, ki se hoče poučiti o ruski zgodovini po nepristransko pisani besedi, ki pa vkljub temu gorko simpatizira z našimi brati.

Podobne knjige Slovenci še nismo imeli.

Gospodarstvo.

LJUBLJANSKA BORZA,
dne 12. marca 1926.

Vrednote: Investicijsko posojilo iz l. 1921 den. 76, bl. 77.50; loterijska državna renta za vojno škodo den. 277, bl. 279; zastavni listi Kranjske deželne banke den. 20, bl. 22; kom. zadolžnice Kranjske deželne banke den. 20, bl. 22; Celjska posojilnica d. d., Celje den. 200, bl. 202, zaklj. 202; Ljubljanska kreditna banka, Ljubljana den. 200, bl. 220; Merkantilna banka, Kočevje den. 100, bl. 104; Prva hrvatska štedionica, Zagreb den. 964, bl. 972; Slavenska banka d. d., Zagreb den. 49; Kreditni zavod za trg. in ind., Ljubljana den. 175, bl. 185; Strojne tovarne in livarne d. d., Ljubljana den. 100, bl. 110; Trboveljska premogokopna družba, Ljubljana den. 352, bl. 360; Združene papirnice Vevče, Goričane in Medvode d. d., Ljubljana den. 110; »Stavbna družba« d. d., Ljubljana den. 80, bl. 90; »Šešir«, tovarna klobukov d. d., Škofja Loka den. 115, bl. 120, zaklj. 115.

Blago: Bukovi neobroblj. plohi, 50, 70 mm, od 2 m napr., media 32 cm, I., II., fco meja, 2 vag. den. 545, bl. 545, zaklj. 545; gabrovi hlodi (bel gaber), od 1.50 m napr., od 30 cm prem. napr., fco vagon nakl. postaja, 2 vag. den. 440, bl. 440, zaklj. 440; hrastovi plohi, od 2.50 m napr., 70, 80, 90, 100, 110, 130 mm, I., II., fco meja den. 1050; Skorete, 12 mm, od 10—18 cm, merk. suho blago, monte, fco Vrhnika, 1 vag. den. 560, bl. 560, zaklj. 560. **Premog:** Kal. ca 7000 antracit, Orle, fco vagon Škofljica: kosovec, za 1 tono bl. 500; kockovec, za 1 tono bl. 450; orehovec, za 1 tono bl. 400; zdrob, za 1 tono bl. 350. Kal. ca 4800, fco vagon Ormož: kosovec nad 60 mm, za 1 tono bl. 260; kockovec 35/60 mm, za 1 tono bl. 240; orehovec 20/35 mm, za 1 tono bl. 210; zdrob 10/20 mm, za 1 tono bl. 190. Kal. ca 3500, fco vagon Novo mesto: kosovec, za 1 tono bl. 170; kockovec 100 mm, za 1 tono bl. 150; orehovec 50 mm, za 1 tono bl. 140; zdrob, za 1 tono bl. 130; rovni, za 1 tono bl. 120. — **Žito in poljski pridelki:** Pšenica slav., 75/76, fco vagon nakl. postaja bl. 270; pšenica bačka, 76 kg, 2%, par. Novi Sad den. 270, bl. 272.50; koruza, času primerno suha, par. Šid bl. 112.50; koruza mlevna, (Mahlmais), par. Beli Manastir bl. 165; koruza inzulanka, par. Čakovec bl. 150; koruza inzulanka, fco vag. Ljubljana den. 165, koruza činkvantin, par. Beli Manastir bl. 192.50; ječmen pomladni, 65 kg, par. bačka postaja bl. 165; rž, 71/72 kg par. Ljubljana bl. 225; ajda fco vagon Ljubljana bl. 260; oves rešetani, fco vag. Osijek bl. 187.50.

BORZE.

Zagreb, dne 12. marca. Devize: Newyork 56.642—56.942, London izplačilo 275.925—277.125, Pariz 206.5—208.5, Praga 168.02—169.02, Curih 1093—1097, Dunaj 800—804, Berlin 1351—1355.5.

Curih, 12. marca. Beograd 9.145, Newyork 519.375, London 25.25⅞, Pariz 18.91, Milan 20.8575, Praga 15.39, Bukarešta 2.175, Sofija 3.745, Dunaj 73.20, Berlin 123.675, Budimpešta 0.00727625.

To in ono.

BEOGRAJSKA SLUŽKINJA KOT GROFICA V VINKOVCIH.

Začetkom meseca februarja je izginilo trgovcu Stojanu Nikoliću v Beogradu 30.000 Din. Ker ni bilo nikogar drugega v stanovanju, je osumil svojo služkinjo Ančko. Ančka je tajila. Trgovec in njegova soproga sta preiskala služkinjo, njeno prtljago in njeno posteljo, toda denarja nista našla. Zato je obvestil Nikolić o tatvini policijo. Trajalo je 8 dni, predno je prišel policijski stražnik. Ančka je padla pred njim na kolena, mu poljubila roko ter prisegala, da je nedolžna. Končno je bil stražnik prepričan, da se ji godi krivica in malo je manjkalo, da ni obdolžil trgovca, da je tatvino fingiral. Trgovec je hotel Ančko spoditi iz službe, toda stražnik mu je dopovedal, da te pravice nima, pač ji pa lahko na 14 dni odpove. To se je zgodilo. Ves ta čas se ni pritaknila Ančka nobene druge stvari kot zajtrka, kosila in večerje. Pri tem je trgovcu in njegovi soprogi pridno očitala, kako krivico ji delata. Opetovano jima je dejala, da bi ju bil moral stražnik pravzaprav aretirati ker sta denar skrila in lažeta, da je bil ukraden.

Par dni potem, ko je Ančka odšla, je dobil trgovec iz Vinkovcev brzojavko, da je bila Ančka aretirana, da je tatvino priznala ter so našli pri njej še 15.000 Din. To je prišlo pa tako-le:

Ko se je pripeljala Ančka v Vinkovce, je sedla v avtomobil ter velela vozniku, da jo pelje v najboljši hotel. V hotelu, kjer se je vpisal kot grofica von Jakovac, je zahtevala najboljšo sobo, jedla je najboljše jedi in pila najdražja vina. Dvakrat je dala »pikolu« tisočdinarsko novčanico, da jo je šel menjat. Obakrat je dobil po 30 Din napitnine. V drugič je štela ravno denar, ko se je vrnil. Povedal je hotelirju, da je videl pri grofici cel kup tisočakov.

Tretji dan je šla v mesto. Vrnila se je v spremstvu petih vajevcev, ki so bili otovorjeni s škatljami in peketi vseh velikosti. Ančka si je nakupila vsakovrstnih stvari od elegantne nočne strajce od fine večerne toalete.

Hotelirju se je zdela njena razsipnost vedno bolj sumljiva, zakaj Ančka je nastopala bolj elegantno kot kaka ameriška milijarderka. Končno je opozoril hotelir na grofico policijo.

Aretirana je bila na promenadi, kjer je šetala z elegantnim gospodom, kajti tudi moške družbe ni hotela pogrešati.

Ko jo je vprašal detektiv za papirje, mu je ponudila 1000 Din, češ »tu imate 1000 Din, ne izprašujte me pa ničesar.« Toda detektiv se ni dal podkupiti. Odvedel je grofico von Jakovac na policijo. Tam je sprva ogorčeno protestirala, ko pa so našli pri njej poselsko knjižico in 15.000 Din, se je vzačetku izgovarjala, da je dobila denar od prijateljev, končno pa je priznala, da je ukradla svojemu prejšnjemu gospodarju 30.000 Din, od katerih je zapravila v treh dneh 15.000.

TRGOVINSKE POGODBE.

Beograd, 13. marca. Kakor hitro dospe odgovor angleške vlade na dve točki, o katerih ni bil dosežen sporazum, bodo preliminarna pogajanja zaključena in se b osklenila začasna trgovinska pogodba med našo državo in Anglijo. Pogajanja za definitivno trgovinsko pogodbo se bodo izvedla v Londonu.

Te dni se bodo nadaljevala preliminarna pogajanja s francosko delegacijo, a definitivna pogajanja naj bi se izvršila v Parizu.

Pričakuje se, da se bodo v kratkem tudi pričela pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe s Češkoslovaško in Albanijo.

Resnična tolažba za bolne na živcih

je moja pravkar izišla knjižica! V njej so opisane dolgoletne izkušnje o vzrokih nastanku in zdravljenju živčnih bolezni. Ta evangelij zdravja pošljem vsakomur popolnoma zastonj, če mi piše na dolenji naslov. Tisoči zahvalnih dopisov pričajo o velikanskih uspehih neumornega, vestnega znanstvenega raziskavanja v korist trpečega človeštva. Kdor pripada

veliki armadi bolnih na živcih,

kdor trpi na raztresenosti, pozabljivosti, nervoznem glavobolu, pomanjkanju spanja, želodčnih boleznih, hiperesteziji, bolečinah v udih, splošni ali delni telesni slabosti ali na drugih brezštevilnih živčnih boleznih,

si mora naročiti mojo tolažilno knjižico!

Kdor jo je pazljivo bral, je prišel sigurno do prepričanja, da je pot k zdravju in veselju do življenja enostavna! Ne čakajte in pišite še danes!

E. PASTERNACK,
Berlin S. O. 50,
Michaelkirchplatz 13,
Abt. 159.

Jack London: 35

Morski vrag.

Jasno je bilo, da se nisem mogel nadejati nobene pomoči ali usmiljenja od Wolfa Larsena. Karkoli je bilo treba ukreniti, sem moral storiti sam. In iz poguma, ki ga daje strah, sem zasnoval načrt, da bi se boril zoper Mugridga z njegovim lastnim orožjem. Od Johansena sem si izposodil brusni kamen. Krmar Louis me je bil že prosil za zgoščeno mleko in sladkor. Shramba, kjer so hranili take slaščice, je ležala pod kabino. Čakal sem ugodne priložnosti in ukradel pet škatelj mleka; in tisto noč, ko je Louis imel stražo na polubi, sem mu jih prodal za bodalast nož, ki je bil prav tako tenak in krvoločen kot Mugridgov nož za zelenjavo. Bil je zarjavel in top; jaz sem vrtil brus, Louis pa je brusil. Tisto noč sem spal boljše kot po navadi.

Drugo jutro po zajutrku je Mugridge pričel s svojim brušenjem. Oprezno sem se oziral proti njemu, kajti bil sem na kolenih in sem jemal pepel iz železnega ognjišča. Ko sem ga vrgel v morje in se vrnil, je govoril s Harrisonom, čegar pošteni in preprosti obraz je bil prevzet od očaranja in čudenja.

»Da,« je govoril Mugridge, »sodnik mi je res dal dve leti ječe. Ampak vrag naj me, če sem se kaj zmenil za to. Oni bebec pa jo je le dobil. Videti bi ga bil moral. Nož je bil prav takšen kot je ta. Porinil sem ga vanj kakor v mehko maslo in način, kako je zacvilil je bil več vreden kakor v komediji, za katero se plača dva groša.« Ozrl se je proti meni, da vidi, če sem ga slišal, in je nadaljeval. »Saj nisem tako mislil, Tommy,« je ponosljeval; »tako mi Bog pomagaj, da nisem mislil tako!« »Jaz ti že pokažem hudiča,« pravim jaz in sem šel nadenj. Razrezal sem ga na kosce, res sem ga; on pa je ves čas cvilil. Enkrat si je oprostil roko prijel za nož in ga skušal držati. Jaz pa sem mu ga potegnil iz roke, čeprav sem se urezal do kosti. To bi bil moral videti, ti povem.«

Klic prvega mornarja je prekinil krvavo povest in Harrison je odšel. Mugridge je sedel na pridvignjeni prag kuhinje in nadalje brusil nož. Odločil sem lopato in se obrnjen proti njemu mirno usedel na sekiro za premog. Zlokobno in srepo zre name. Še vedno miren — dasi mi je srce silno utripalo — sem potegnil Luisov nož in ga pričel brusiti na kamenu. Pričakoval sem vsak mogoč izbruh kuharjeve togote, toda v veliko moje iznenadenje ni videl, kaj sem delal. Brusil je svoj nož naprej, jaz pa svojega. In tako sva sedela dve uri obrnjena drug proti drugemu, in brusila in brusila, da se je kmalu raznesel glas o tem in se je polovica ladije gnetla okrog kuhinjskih vrat, da bi bila priča zanimivega prizora.

Od vseh strani je deževalo pobude in nasvetov. Jock Horner, mirni, tihi lovec, ki je bil videti na zunaj, kakor da ne bi niti miški mogel nič žalega storiti, mi je svetoval, naj ne gledam na rebra pri miru, ampak zabodem nož v trebuh istočasno ga pa zasukam. Leach, ki je stal z obvezano roko prav spredaj, me je prosil, naj ohranim vsaj nekoliko ostankov kuharja zanj. Wolf Larsen pa se je ustavil enkrat, dvakrat in se radovedno ozrl po tistem, kar je bilo po njegovih besedah neko gibanje tisti kvasaste stvari, ki jo je nazival življenje.

Prostodušno priznam, da je v tistih okoliščinah življenje navzelo za me iste umazane vrednote. Nič lepega, nič božanstvenega ni bilo v njem — zgolj dve strahopetni stvari, ki sta se gibali, ste sedili in brusili jeklo ob kamen, pa gruča drugih stvari, ki so se tudi gibale, strahopetnih in drugačnih, ki je gledala ves prizor. Prepričan sem, da bi polovica njih silno rada videla, da bi midva prelivala kri drug drugega. To bi jim bilo v zabavo. Ne verjamem pa, da je bil eden med njimi, ki bi bil posegel vmes, če bi se bila midva spoprijela.

Na drugi strani pa je bila cela zadeva smešna in otročja. Humpbrey Van Weyden je brusil nož v ladijski kuhinji ter preskušal s palcem ostrino! To je bilo najbolj nedoumljivo pri vsem. Zavedam se, da moji ljudje ne bi mogli verjeti, da je kaj takega mogoče. Ni se zgodilo brez vzroka, da so mu vse življenje rekli boječi Van Weyden, ampak da je ta boječi Van Weyden bil zmožen kaj takega, je bilo pravcato razodenje za tega Humpbreya Van Weyden, ki ni vedel, ali naj bi bil vzhičen ali naj ga bi bilo stram .

Vendar se ni nič prigodilo. Čez dve uri je Tom Mugridge odložil nož in brusni kamen ter iztegnil roko.

»Kaj pa imava od tega, če prirejava tem tepcem take prizore?« je vprašal. »Radi naju nimajo in presneto bi bili veseli, če bi drug drugemu porezala vratove. Nisi tako slab človek, Klada. Malo vroče glave si in jaz te imam sicer prav rad. Daj, podajva si roke.«

Dasi sem mogoče bil strahopetec, vseeno sem bil manjši od njega. Priboril sem si očito zmago, katere nisem hotel dati iz rok s tem, da bi ga prijel za odurno roko.

»Že dobro,« je rekel brez vsakega ponosa,« primi jo ali pa pusti; zaradi tega te ne bom nič manj rad imel.« Da bi si pa ohranil ugled, je zarobantil nad gledajočimi: »Poberite se izpred kuhinjskih vrat, prokleti telebani!«

(Dalje prih.)

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

V LJUBLJANI

Tavčarjeva (Sodna) ul. 1, pritličje

VLOGE NA KNJIŽICE IN TEKOČI RAČUN po najugodnejšem obrestovanju. — ČEKOVNI PROMET, NAKAZILA. — INKASO.

- - - Račun poštne hranilnice št. 14 257. — Brzojavke „KMETSKIDOM" - - -

POSOJILA NA VKNJIŽBO, proti poroštvu, zastavi premičnin in vrednostnih papirjev. — KREDITI v tekočem računu. — ESKONT MENIC.

- - BLAGAJNIŠKE URE: od 8. 12 ½ dopoldne in od 3. – 4 ½ popoldne. - -

VSAKDO si lahko izboljša svojo eksistenco s pravilno uporabo najboljših **šivalnih strojev „Gritzner"** in **„Adler"** ter z nedosežnimi pletilnimi stroji **„DUBIED"**.

Te si nabavi pod ugodnimi pogoji **edino** pri tvrdki

JOSIP PETELINC, Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi levo.

V restavraciji pod **„SKALCO"**, Mestni trg 11, vsako sredo, soboto in nedeljo od 20. do 24. ure zvečer

koncert.

Zajutrkovalni koncert v nedelo od 9. do 13. ure. Na razpolago topla in mrzla jedila; pristna vinska kapljica, tera razna brezalkoholna pijača. Hitra in točna postrežba.

Za mnogoštevilni obisk se priporoča

JOSIP URAN, restavrater.

Srajce, promenadne bele in barvaste, **ovratnike** vseh vrst in fason, pentlje, samoveznice, žepne robce, nogavice v raznih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne potrebščine, svilene trakove, čipke in vezenino. Nizke cene. — Velika izbera samo pri

JOSIP PETELINC-U - LJUBLJANA

bilzu Prešernovega spomenika ob vodi

ISKALCI ZLATA!

Leta 1849. se je bliskovito raznesla po celem svetu vest:

ZLATO

se je našlo v Kaliforniji! Stotisoče ljudi je pohitelo tja v divjem begu za srečo. Mnogi so jo našli. — Vam ni treba več iskati zlata v Kaliforniji in Avstraliji. Zadostuje, da si ob potrebi kupite

»ZLATOROG«
TERPENTINOVO MILO,

kajti vsaki tisoči komad vsebuje

zlatnik po 10 frankov.

Poskusite svojo srečo! — Mnogo zlatnikov se je že našlo, mogoče ga tudi Vi najdete!

MALI OGLASI

Sama oglasom do 20 besed Din 5·—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

PREMOG - ČEBIN

Wolfova ulica 1 II. - Telefon 56.

Absolvent trg. tečaa

išče službe pri kakem večjem podjetju. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. — Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Dobra moč«.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. d. v Ljubljani.

Ia Trapist sir

ala Marija Stern po 22.50 Din kg pošilja po železnici in pošti Mlekarna in sirarna Josip Dvorny, Badljevina (Slavonija).

Ingam

za prodati ves tisoč smrekovih sadik velikost od 10 do 30 cm. Cena od 100 kosov do 1000 je par 65, od 1000 do 10.000 kosov je cena par 35.

Kupi se

vsako količino jelovih ali smrekovih pol-moralov v delelini 35/70 mm in 4 m. — Obvezne ponudbe na upravo lista pod »Benetke«.

Spomladanski

MEDNARODNI VELESEJM V PRAGI

21 do 28 marca 1926.

Središče srednjeevropejske trgovine in industrije. Najugodnejša prilika za nakup priznanih čehoslovaških industrijskih izdelkov.

50 % znižana vožnja

na čehoslovaških in jugoslovanskih železnicah. Na avstrijskih železnicah velja za brzovlake vozovnica osebnega vlaka.

BREZPLAČEN VIZUM za potovanje na Čehoslovaško.

Pojasnila in legitimacije daje:

Aloma Company, Ljubljana, Cankarjevo nabr. 2 in Čehoslovaški konzulat, Ljubljana, Breg.

„Opeka"

prvovrstne zidake priporoča opekarna

„EMONA" D. D.

v Ljubljani — Tovarna na Viču (Brdo) — Pisarna v Pražakovi ulici 3, pritličje.

Širite in naročajte edini neodvisni list „Narodni Dnevnik"!

Originalne (prave) potrebščine fixat in preservat za Opalograph dobite le pri L. BARAGA, Šelenburgova ul. 6. Telefon št. 980.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

Delniška glavnica Din 50,000.000·—
Skupne rezerve nad Din 10,000.000·—

Centrala:
LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA.

Podružnice:
Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Gorica, Trst. AGENCIJA: Logatec.

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana.
Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse bančne posle.

Izdajatelj in odgovorni urednik ALEKSANDER ŽELEZNIKAR. — Za tiskarno »Merkur« v Ljubljani Andrej Sever.